

ÚŘAD PRŮMYSLOVÉHO VLASTNICTVÍ

Ochrana průmyslového vlastnictví, autorských práv a práv souvisejících

Obor státní služby 56

UČEBNÍ TEXTY KE ZVLÁŠTNÍ ČÁSTI ÚŘEDNICKÉ ZKOUŠKY

leden 2025

Zkušební okruhy ke zvláštní části úřednické zkoušky

1. Definujte duševní vlastnictví a popište, co je předmětem autorskoprávní ochrany, co je předmětem průmyslověprávní ochrany.
2. Jaké jsou základní rozdíly mezi autorskoprávní ochranou a průmyslověprávní ochranou?
3. Definujte princip teritoriality, vznik, dobu a účinky autorskoprávní ochrany a průmyslověprávní ochrany.
4. Ochrana software v autorském a průmyslovém právu.
5. Formální a neformální ochrana duševního vlastnictví.
6. Uveďte příklady možného souběhu ochrany autorským právem a některým z práv průmyslových. Jaké další právní instituty lze využít k ochraně výsledků tvůrčí činnosti?
7. Základní přehled o problematice ochrany technických řešení – definice vynálezu, průběh řízení, opravné prostředky, účinky právní ochrany.
8. Základní přehled o problematice ochrany technických řešení – definice užitého vzoru, průběh řízení, opravné prostředky, účinky právní ochrany.
9. Základní přehled o problematice ochrany designu – definice průmyslového vzoru, průběh řízení, opravné prostředky, účinky právní ochrany.
10. Základní přehled o problematice práv na označení, definice ochranné známky, průběh řízení, opravné prostředky, účinky právní ochrany.
11. Základní přehled o problematice práv na označení, definice označení původu a zeměpisného označení, průběh řízení, opravné prostředky, účinky právní ochrany.
12. Průmyslověprávní informace – význam, zdroje, možnosti vyhledávání.
13. Možnosti ochrany jednotlivých předmětů průmyslových práv v zahraničí (PCT, EP, OZ EU, MOZ, CD).
14. Které nositele práv a jaké předměty ochrany chrání autorský zákon?

15. Jaká práva upravuje autorský zákon, jak je lze charakterizovat a jaká je doba trvání jejich ochrany?
16. Co je to licenční smlouva, kde je upravena a jaké jsou její podstatné náležitosti?
17. Jaké výjimky a omezení práv chráněných autorským zákonem upravuje autorský zákon? Kdy se mohou uplatnit?
18. Co je to kolektivní správa práv, kdo ji vykonává, jaké druhy kolektivní správy rozlišujeme a jaké pravomoci má Ministerstvo kultury v oblasti kolektivní správy?
19. Které jsou nejdůležitější mezinárodní, unijní a vnitrostátní právní předpisy upravující autorské právo? Jaké jsou nejdůležitější mezinárodní organizace zabývající se autorským právem
20. Jaké nároky přiznává autorský zákon nositelům práv v případě ohrožení nebo porušení práv chráněných autorským zákonem? Jaké jsou další prostředky ochrany práv chráněných autorským zákonem?

Učební texty

1. Definujte duševní vlastnictví a popište, co je předmětem autorskoprávní ochrany, co je předmětem průmyslověprávní ochrany.

Pojem duševního vlastnictví byl definován v článku 2 Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví, podepsané ve Stockholmu dne 14. července 1967. Pod pojmem duševního vlastnictví tato úmluva rozumí práva:

- k literárním, uměleckým a vědeckým dílům,
- k výkonům výkonných umělců, zvukových záznamů a rozhlasovému vysílání,
- k vynálezům ze všech oblastí lidské činnosti,
- k vědeckým objevům,
- k průmyslovým vzorům a modelům,
- k továrním, obchodním známkám a známkám služeb, jakož i k obchodním jménům a obchodním názvům,
- na ochranu proti nekalé soutěži a všechna ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární a umělecké.

Podle č. 1 Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví jsou předmětem ochrany průmyslového vlastnictví vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory nebo modely, tovární nebo obchodní známky, známky služeb, obchodní jméno a údaje o provenienci zboží nebo označení jeho původu. Průmyslové vlastnictví se rozumí v nejširším pojetí a vztahuje se nejen na průmysl a na obchod ve vlastním slova smyslu, nýbrž také na průmysl zemědělský a těžbařský a na všechny výrobky umělé nebo přirozené, např. na víno, obilí, tabákové listy, ovoce, dobytek, nerosty, minerální vody, pivo, květiny, mouku.

Tyto definice dál upřesnila Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (Dohoda TRIPS). Rozsah pojmu „duševní vlastnictví“ je v Dohodě TRIPS rozšířen, neboť mezi předměty duševního vlastnictví jsou zahrnuty i počítačové programy a sestavování údajů (databáze), ochrana výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních organizací, topografie integrovaných obvodů (u nás označované jako topografie polovodičových výrobků) a ochrana nezveřejněných informací.

Zjednodušeně lze říci, že pojem duševního vlastnictví v sobě zahrnuje práva k předmětům průmyslového vlastnictví a práva autorská a práva s autorskými právy související.

Předměty průmyslového vlastnictví jsou:

- technická řešení, na něž je udělen patent,
- technická řešení zapsaná v rejstříku užitných vzorů,
- technická řešení zapsaná v rejstříku topografií polovodičových výrobků,
- předměty průmyslového výtvarnictví a designu zapsané v rejstříku průmyslových vzorů,
- označení zapsaná v rejstříku ochranných známek,
- označení původu nebo zeměpisná označení.

Rozhodování o poskytnutí průmyslověprávní ochrany shora uvedeným předmětům je jedním z hlavních úkolů Úřadu průmyslového vlastnictví.

K právům průmyslovým lze zařadit i další předměty, zejména registrované odrůdy a druhy rostlin, firemní jméno, obchodní tajemství a know-how (psané i nepsané výrobní, obchodní či jiné zkušenosti).

Předměty ochrany chráněné autorským zákonem:

- autorská díla – díla literární a jiná díla umělecká a díla vědecká, která jsou jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a jsou vyjádřena v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen "dílo"). umělecké výkony výkonných umělců (Umělecký výkon je výkon herce, zpěváka, hudebníka, tanečníka, dirigenta, sbormistra, režiséra nebo jiné osoby, která hraje, zpívá, recituje, předvádí nebo jinak provádí umělecké dílo a výtvary tradiční lidové kultury. Za umělecký výkon se považuje též výkon artisty, aniž jím provádí umělecké dílo.);
- zvukové záznamy (Zvukový záznam je výlučně sluchem vnímatelný záznam zvuků výkonu výkonného umělce či jiných zvuků, nebo jejich vyjádření.);
- zvukově obrazové záznamy (Zvukově obrazový záznam je záznam audiovizuálního díla nebo záznam jiné řady zaznamenaných, spolu souvisejících obrazů vyvolávajících dojem pohybu, ať již doprovázených zvukem, či nikoli, vnímatelných zrakem, a jsou-li doprovázeny zvukem, vnímatelných i sluchem.);
- vysílání (Vysíláním se rozumí výsledek šíření zvuků nebo obrazů a zvuků nebo jejich vyjádření rozhlasem nebo televizí pro příjem veřejností.);
- databáze (Databází je pro účely tohoto zákona soubor nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na formu jejich vyjádření.);
- tiskové publikace (Tiskovou publikací se pro účely tohoto zákona rozumí sborník tvořený převážně literárními díly novinářské povahy, který může rovněž obsahovat jiná díla a jiné předměty ochrany a který představuje jednotlivou položku v rámci periodicky zveřejňované nebo pravidelně aktualizované publikace pod tímž názvem, jako jsou noviny nebo časopis, obsahuje informace z oblasti zpravodajství nebo jiných oblastí a byl zveřejněn vydavatelem, na jeho redakční odpovědnost a pod jeho kontrolou.).

Zdroje bližších informací:

Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví;

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví;

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (Dohoda TRIPS);

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů;

www.upv.gov.cz.

2. Jaké jsou základní rozdíly mezi autorskoprávní ochranou a průmyslověprávní ochranou?

Základy průmyslověprávní ochrany a autorskoprávní ochrany byly položeny uzavřením dvou základních a nejvýznamnějších mezinárodních smluv koncem 19. století – Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví (Pařížské unijní úmluvy) a Bernské úmluvy o ochraně děl literárních a uměleckých, která je v současné době známa také pod označením Revidovaná úmluva bernská.

Průmyslověprávní ochrana a autorskoprávní ochrana vykazují, v souladu se zmíněnými mezinárodními smlouvami, určité společné a některé rozdílné znaky. Jde zejména o otázku, kdo má právo na ochranu, požadavky na předmět ochrany, způsob vzniku této ochrany, podmínky trvání a délky trvání ochrany, užití předmětu ochrany a prosazování práv ze vzniklé ochrany.

Autorská práva a práva související s právem autorským jsou práva chránící výsledky tvůrčí činnosti autorů k jejich autorským dílům z oblasti umělecké a vědecké tvůrčí činnosti, výsledky umělecké tvůrčí činnosti výkonných umělců a dále ekonomické zájmy subjektů investujících do vzniku předmětů ochrany jako jsou zvukové a zvukově obrazové záznamy, vysílání a neperiodické a periodické publikace.

Rozdíly oproti průmyslověprávní ochraně:

- ochrana práv podle autorského zákona vzniká zcela neformálně (není třeba, dokonce ani možné, splnit jakékoli formální náležitosti);
- k trvání ochrany není třeba vyvíjet jakoukoli „průmyslovou“ nebo jinou podnikatelskou činnost nebo platit jakékoli udržovací poplatky;
- autorem (výkonným umělcem, výrobcem záznamu, nakladatelem apod.) může být i nepodnikající subjekt, může jít o jednorázovou činnost;
- doba ochrany jednotlivých práv chráněných autorským zákonem se liší (navzájem i vůči době ochrany práv průmyslových);
- některá z práv chráněných autorským zákonem (ta, která se vážou k fyzické osobě autora a výkonného umělce) jsou nepřevoditelná (nelze je prodat, darovat; lze je poskytnout licenčně, jsou předmětem dědictví);
- některá z práv chráněných autorským zákonem jsou předmětem kolektivní správy práv.

Průmyslové vlastnictví zahrnuje práva k těm předmětům ochrany, které jsou využitelné v průmyslu, včetně práv k označením využívaných při hospodářské činnosti v tom nejširším pojetí potřeb člověka, v průmyslu i v zemědělství, na výrobcích umělých i přirozených jako jsou např. víno, obilí, tabákové listy, ovoce, nerosty, minerální vody, pivo, květiny, léky, potravinové doplňky, veškeré služby a podobně.

Podle Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví mohou být předmětem ochrany průmyslového vlastnictví vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory nebo modely, tovární a obchodní známky, známky služeb, obchodní jméno a údaje o původu zboží nebo označení jeho původu. Úkolem ochrany průmyslového vlastnictví je mj. i potlačování nekalé soutěže.

Práva k předmětům průmyslového vlastnictví vznikají u předmětů jako jsou vynálezy, užité vzory, topografie polovodičových výrobků, průmyslové vzory, ochranné známky, označení původu a zeměpisná označení formálně, na základě podání žádosti, resp. přihlášky a jsou poskytována národním úřadem (v ČR Úřadem průmyslového vlastnictví), mezinárodním nebo regionálním úřadem (např. Evropským patentovým úřadem). Na rozdíl od autorských práv vznikne právo průmyslové pouze v případě, že původce nebo přihlašovatel provede formální úkon v podobě podání přihlášky, resp. žádosti a zaplatí správní poplatky. Ochrana předmětu průmyslového práva vzniká až po úspěšném průběhu řízení.

Takto získané právo platí pouze na území, pro které bylo poskytnuto. Jedná se o tzv. princip teritoriality.

Doba ochrany je omezená a majitel práva musí k udržení jeho platnosti hradit udržovací poplatky nebo poplatky za obnovu, resp. prodloužení platnosti.

Například patent je platný jen po dobu, po kterou je udržován, tzn., že jsou placeny každoročně udržovací poplatky, a platí maximálně 20 let od podání přihlášky.

Zdroje bližších informací:

Bernská úmluva o ochraně děl literárních a uměleckých;

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví;

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (Dohoda TRIPS);

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů;

www.upv.gov.cz.

3. Definujte princip teritoriality, vznik, dobu a účinky autorskoprávní ochrany a průmyslověprávní ochrany.

Princip teritoriality je jedním ze základních principů práv duševního vlastnictví. Uplatňuje se jak v případě práv průmyslových, tak v případě práv chráněných autorským zákonem.

Princip teritoriality spočívá v tom, že ochrana práv duševního vlastnictví se řídí právní úpravou státu, kde se ochrana uplatňuje, a to i v případě, kdy subjekty právních vztahů mají své sídlo nebo bydliště mimo území daného státu.

Vznik autorskoprávní ochrany

Ochrana práv chráněných autorským zákonem vzniká zcela neformálně, a to okamžikem, kdy jsou dílo nebo výkon vyjádřeny v jakékoli objektivně vnímatelné podobě. Podmínkou vzniku ochrany není zachycení díla na hmotném substrátu (výjimku tvoří díla audiovizuální, která jsou díly sestávajícími z řady zaznamenaných obrazů). Ochrana práv souvisejících s právem autorským vzniká podle povahy předmětu ochrany (např. práv výrobců záznamů pořízení záznamů, práv vysílatelů okamžikem odvysílání vysílání apod.).

Doba trvání ochrany práv chráněných autorským zákonem je stanovena různě pro jednotlivé předměty ochrany, např.:

- v případě práv k autorským dílům trvá ochrana v zásadě po dobu života autora a 70 let po jeho smrti (odchyly se týkají např. děl anonymních, děl audiovizuálních apod.);
- v případě práv výkonných umělců trvá ochrana 50 let od vytvoření výkonu. Pokud byl v uvedené době oprávněně vydán (např. na CD) nebo sdělen veřejnosti zvukový záznam, pak trvá doba ochrany k takovému zaznamenanému výkonu 70 let. V případě jiných záznamů výkonů (zvukově obrazových), trvá doba ochrany 50 let;
- v případě práv výrobců zvukových záznamů trvá ochrana 50 let od pořízení záznamu, je-li záznam zveřejněn, tak 50 let od takového zveřejnění;
- v případě práv vysílatelů trvá ochrana 50 let od prvního vysílání (vysílaného obsahu);
- v případě zvláštního práva pořizovatele databáze trvá ochrana 15 let od pořízení databáze; je-li v té době databáze zpřístupněna, tak 15 let od prvního takového zpřístupnění;
- v případě práv vydavatele tiskové publikace (denní tisk, časopisy, týdeníky, měsíčníky) trvá ochrana 2 roky od zveřejnění tiskové publikace.

Účinky autorskoprávní ochrany

Práva chráněná autorským zákonem jsou právy absolutní povahy, tj. působící *erga omnes*. Autor, a obdobně také nositelé práv souvisejících s právem autorským, se může v případech, kdy je do jeho práv zasazeno nebo kdy jsou jeho práva ohrožena, domáhat konkrétních nároků stanovených autorským zákonem, např. (nikoli však pouze) nároku na určení autorství, na sdělení údajů o způsobu a rozsahu neoprávněného užití, na odstranění následků zásahu do práva, jakož i nároku na vydání bezdůvodného obohacení, popř. náhrady škody, a na přiměřené zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu.

Vznik průmyslověprávní ochrany

Průmyslová práva vznikají na základě formální ochrany založené na podání přihlášky se žádostí o zápis do rejstříku u příslušného orgánu, který rozhoduje o udělení ochrany.

Zásada teritoriality v průmyslovém právu

Právo získané na základě správního řízení před úřadem platí pouze na území, pro které bylo poskytnuto. Pokud např. Úřad průmyslového vlastnictví udělí patent, pak tento patent platí jen na území ČR. Tento princip je znakem principu teritoriality. Správní právo patří k právu veřejnému a všeobecně se uznává, že účinky veřejného práva nemohou přesahovat hranice toho kterého státu. Ochrana patentem se tedy zásadně nemůže vztahovat na jiné území než na území toho státu, v němž byl patent udělen. V prostředí globálního trhu stojí tedy investor před rozhodnutím, v kterých státech bude o získání patentové ochrany usilovat. Kritéria rozhodování jsou kapacita příslušného národního odbytiště, teritoriální potenciál porušování vynálezu, náklady na získání a udržování ochrany, vymahatelnost práv na příslušném území a případně další pomocná kritéria. Pokud má přihlašovatel zájem o ochranu svého předmětu v zahraničí, musí si ochranu zajistit podáním přihlášky na teritoriu svého zájmu národní cestou, regionální cestou nebo prostřednictvím podání mezinárodní přihlášky (např. dle PCT).

Doba ochrany je omezená a majitel práva musí k udržení jeho platnosti hradit udržovací poplatky nebo poplatky za obnovu, resp. prodloužení platnosti.

Právní předpisy k jednotlivým předmětům ochrany v průmyslovém právu stanovují dobu a účinky průmyslověprávní ochrany.

Patent platí 20 let od podání přihlášky, ovšem za předpokladu placení každoročních udržovacích poplatků. Po udělení patentu vyzve Úřad majitele patentu k zaplacení prvního udržovacího poplatku za dosavadní dobu platnosti patentu. Poplatky za udržování patentu v platnosti pro další období se platí bez vyzvání Úřadu po jednotlivých letech, vždy před uplynutím předchozího roku platnosti patentu.

Zapsaný užitný vzor platí 4 roky ode dne podání přihlášky. Doba platnosti zápisu užitného vzoru prodlouží Úřad na (zpoplatněnou) žádost majitele užitného vzoru až dvakrát, pokaždé o tři roky. Maximální doba platnosti zapsaného užitného vzoru je tedy 10 let.

Ochrana zapsaného průmyslového vzoru trvá 5 let od data podání přihlášky průmyslového vzoru. Vlastník průmyslového vzoru může tuto dobu ochrany opakovaně obnovit, a to vždy o 5 let, až na celkovou dobu 25 let od data podání přihlášky průmyslového vzoru.

Doba trvání ochrany topografie skončí uplynutím 10 let od konce kalendářního roku, v němž tato ochrana vznikla.

Zápis ochranné známky do rejstříku platí 10 let od data podání přihlášky a na žádost vlastníka známky je možná její obnova, a to pokaždé na dobu dalších deseti let. Není-li taková žádost ve stanovené lhůtě podána, ochranná známka zanikne.

Doba trvání ochrany označení původu, zeměpisných označení a zaručeně tradiční speciality není časově omezena.

Účinky průmyslověprávní ochrany

Práva z průmyslového vlastnictví poskytují vlastníkově výlučné právo na jejich užívání na trhu. Toto výlučné právo umožňuje jejich vlastníkově bránit se proti neoprávněnému užívání ze strany třetích osob, tzn. právo zakázat jejich užívání třetím osobám, na odstranění následků zásahu do práva, jakož i nároku na vydání bezdůvodného obohacení, popř. náhrady škody, a na přiměřené zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu.

Zdroje bližších informací:

Bernská úmluva o ochraně děl literárních a uměleckých;

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví;

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů;

Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů;

Zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, ve znění pozdějších předpisů;

Zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, ve znění pozdějších předpisů;

Zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů;

Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochranných známkách);

www.upv.gov.cz.

4. Ochrana software v autorském a průmyslovém právu.

Pojem „software“ se zpravidla používá pro označení tzv. programového vybavení počítačů (na rozdíl od tzv. hardware), sestávajícího jednak z počítačového programu jako takového, jednak doprovodných materiálů, jako je uživatelská příručka (dokumentace) či jiné prvky. (Někdy se lze setkat s používáním pojmů „software“ a „počítačový program“ jako synonym, což ale neodpovídá právní úpravě v unijní směrnici 2009/24/ES o právní ochraně počítačových programů).

Počítačové programy jako takové jsou chráněny autorským právem jako díla literární, přičemž jsou chráněny jak takové, které splňují podmínku jedinečného výtvoru, tak i takové, které jsou původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvozem (tj. nemusí být výtvoři jedinečnými).

Počítačový program, bez ohledu na formu jeho vyjádření, včetně přípravných koncepčních materiálů, je chráněn jako dílo literární.

Myšlenky a principy, na nichž je založen jakýkoli prvek počítačového programu, včetně těch, které jsou podkladem jeho propojení s jiným programem, nejsou podle tohoto zákona chráněny. Nejsou tedy chráněny algoritmy jako takové.

Autorskoprávní ochrana vzniká – stejně jako v případě jiných druhů autorských děl – automaticky okamžikem, kdy je počítačový program vyjádřen v jakékoli objektivně vnímatelné podobě. Doba trvání autorskoprávní ochrany počítačového programu se shoduje s obecnou úpravou trvání ochrany autorských práv.

Autorskoprávní ochrana počítačového programu se, z důvodu specifické povahy tohoto druhu výtvoru, neshoduje s obecnou úpravou ochrany děl literárních absolutně. Rozdíly se týkají zejména úpravy výjimek z výlučných autorských práv autora počítačového programu.

Počítačové programy jako takové nemohou být předmětem patentové ochrany. Pouze technické řešení ve spojení s počítačovým programem za předpokladu, že splňuje podmínky patentovatelnosti a má technický přínos, tzv. vynález realizovaný počítačem je možné chránit patentem.

Patentová ochrana se vztahuje na vynálezy realizované počítačem. Vynálezy realizované počítačem musejí vytvářet technický účinek nad rámec běžných fyzických interakcí mezi programem a počítačem, sítí nebo jiným programovatelným zařízením, v němž je tento program aplikován.

Rozsah patentové ochrany je definován v patentových nárocích.

Výrobci počítačových programů by si měli být vědomi, že autorskoprávní ochrana není dostatečná, protože se nevztahuje na to nejценnější, tj. na myšlenky a principy, na nichž je počítačový program založen.

Produkty počítačových programů nejsou za všech okolností vyloučeny z patentovatelnosti:

- pokud nárokový předmět řešení má technický charakter, tedy obsahuje-li alespoň nějaké technické znaky, kterými lze dosáhnout technického účinku.

Jestliže lze předmět řešení považovat za vynález, je třeba posoudit, zda dále splňuje podmínku patentovatelnosti:

- posouzení novosti
- posouzení vynálezecké činnosti

Zdroje bližších informací:

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů;

Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů;

Směrnice 2009/24/ES o právní ochraně počítačových programů;

www.upv.gov.cz.

5. Formální a neformální ochrana v duševním vlastnictví.

V duševním vlastnictví je možné se setkat jak s formální ochranou, tak i neformální ochranou výsledků tvůrčí činnosti člověka.

Průmyslověprávní ochrana vzniká až rozhodnutím orgánu, který byl k tomu v obecně závazné normě zmocněn. Takovým orgánem je zpravidla úřad, který může mít v jednotlivých státech různý název, např. Úřad průmyslového vlastnictví, Patentový a známkový úřad a podobně.

O poskytnutí průmyslověprávní ochrany musí žádat podáním přihlášky se žádostí o poskytnutí ochrany, k této žádosti je nutné přiložit předepsané podklady a zaplatit stanovené správní poplatky.

Předměty, které je možné chránit průmyslovým právem, mohou být vytvořeny nezávisle na sobě více osobami ve stejné době. Může mezi nimi vzniknout spor, komu z nich má výlučné právo připadnout. Proto je tato otázka v rámci správního řízení s využitím principu práva přednosti (priority) řešena příslušným úřadem. Právo přednosti vzniká dnem podání přihlášky s žádostí o zápis průmyslového práva do rejstříku, vedeného příslušným úřadem na daném teritoriu. Práva průmyslového vlastnictví vznikají na základě formálního úkonu – podání žádosti o ochranu a následného rozhodnutí zvláštního státního úřadu (Úřadu průmyslového vlastnictví). Pod širší pojem průmyslové vlastnictví lze zařadit obchodní tajemství, zlepšovací návrhy, know-how, obchodní jméno a goodwill, které však nepoléhají formální ochraně.

Neformální ochrana je typická pro práva chráněná autorským zákonem. Ochrana těchto práv vzniká zcela neformálně, a to okamžikem, kdy jsou dílo nebo výkon vyjádřeny v jakékoli objektivně vnímatelné podobě. Pro vznik ochrany není nutné (ani možné) splnit jakékoli formální náležitosti (např. podání žádosti o registraci u státního orgánu apod.). Podmínkou vzniku ochrany není ani zachycení díla na hmotném substrátu (výjimku tvoří díla audiovizuální, u nichž se záznam předpokládá s ohledem na povahu tohoto výtvaru – jde o díla sestávající z řady zaznamenaných obrazů, resp. obrazů a zvuků). Ochrana práv souvisejících s právem autorským vzniká podle povahy konkrétního předmětu ochrany (např. práv výrobců záznamů pořízením záznamů, práv vysílatelů okamžikem odvysílání vysílání apod.).

Zdroje bližších informací:

Bernská úmluva o ochraně děl literárních a uměleckých;

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví;

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů;

JAKL, L. (2011) *Právní ochrana průmyslového a jiného duševního vlastnictví-Repetitorium*. Praha: MUP. ISBN 978-80-86855-63-9;

www.upv.gov.cz.

6. Uved'te příklady možného souběhu ochrany autorským právem a některým z práv průmyslových. Jaké další právní instituty lze využít k ochraně výsledků tvůrčí činnosti?

K souběhu ochrany autorským a průmyslovým právem může dojít v případech, kdy určitý výtvar splňuje podmínky ochrany stanovené autorským zákonem a podmínky ochrany některého zákona v průmyslovém právu. Právní řád souběhu nikterak nebrání, naopak s ním výslovně počítá, když ustanovení § 105 autorského zákona uvádí, že "ochrana děl podle práva autorského nevylučuje ochranu stanovenou zvláštními právními předpisy".

K souběhu ochrany může dojít např. u obrazových ochranných známek, pokud je v důsledku tvůrčí činnosti autora vytvořeno jedinečné výtvarné dílo splňující podmínky autorskoprávní ochrany a zároveň podmínky ochrany podle zákona o ochranných známkách. Půjde o takový výtvar – označení, které je vyjádřené v objektivně vnímatelné podobě, které umožňuje jasně a přesně určit předmět ochrany poskytnuté vlastníkovu ochranné známky a je způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby. Takový výtvar, budou-li splněny i formální náležitosti pro vznik známkoprávní ochrany, se stane předmětem autorskoprávní i známkoprávní ochrany.

Dalším příkladem souběhu ochrany jednotlivými právy duševního vlastnictví je souběh práva autorského s právem průmyslových vzorů, kdy určitý výtvar splní současně podmínky ochrany autorským zákonem i podmínky zákona o průmyslových vzorech, což je časté zejména v oblasti tzv. užitého umění.

Další možnost představuje souběh známkového práva s právem průmyslových vzorů s tím, že opět musí být splněny podmínky pro zápis podle zákona o ochranných známkách a zároveň i podmínky pro zápis podle zákona o průmyslových vzorech.

Ochranu výsledků tvůrčí činnosti, zejména nového technického řešení, lze zajistit také neformálně tak, že toto řešení bude chráněno jako obchodní tajemství. Občanský zákoník uvádí, že obchodní tajemství tvoří konkurenčně významné, určitelné, ocenitelné a v příslušných obchodních kruzích běžně nedostupné skutečnosti, které souvisejí se závodem a jejichž vlastníky zajišťuje ve svém zájmu odpovídajícím způsobem jejich utajení. Je nepochybné, že takovou skutečností může být i výsledek tvůrčí činnosti – nové technické řešení, u něhož není zájem dočasně nebo vůbec o zajištění průmyslověprávní ochrany.

Zdroje bližších informací:

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů;

Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochranných známkách);

Zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, ve znění pozdějších předpisů;

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů;

www.upv.gov.cz.

7. Základní přehled o problematice ochrany technických řešení - definice vynálezu, průběh řízení, opravné prostředky, účinky právní ochrany.

Jednou z možností, jak zajistit ochranu technického řešení – vynálezu, je patent. Patenty jsou udělovány na vynálezy, které jsou nové, jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou průmyslově využitelné. Za vynálezy se nepovažují zejména objevy, vědecké teorie a matematické metody, estetické výtvary, plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, hraní her nebo vykonávání obchodní činnosti, programy počítačů, či podávání informací. Patent také nemůže být udělen na odrůdy rostlin a plemena zvířat a biologické způsoby pěstování rostlin a chovu zvířat, způsoby chirurgického nebo terapeutického ošetřování a diagnostické metody používané na lidském nebo zvířecím těle a na vynálezy, jejichž využití by se přičilo veřejnému pořádku nebo dobrým mravům.

O udělení patentu se žádá přihláškou vynálezu podanou u Úřadu na doporučeném tiskopisu. Součástí přihlášky se žádostí o udělení patentu je popis vynálezu, nejméně jeden patentový nárok, případně výkresy a anotace.

Přihláška (i další podání) může být podána elektronicky se zaručeným elektronickým podpisem. Faxové či elektronické podání bez zaručeného elektronického podpisu musí být do 5 dnů doplněno písemnou formou (nebo elektronickou se zaručeným elektronickým podpisem). Podání může být rovněž učiněno do datové schránky Úřadu, osobně nebo poštou. Podání přihlášky a některé další úkony v řízení jsou zpoplatněny.

Vynález musí být v popisu vysvětlen tak jasně a úplně, aby ho mohl odborník uskutečnit, a doložen příklady uskutečnění. Z hlediska účinků patentu je zejména nutno jasně definovat a přesně odlišit, co patent chrání. V patentových nárocích musí být jasně a stručně vymezen předmět, který má být chráněn patentem. V anotaci, která slouží zejména k rešeršním účelům, se uvede krátká charakteristika předmětu, který má být chráněn patentem.

Podáním přihlášky vynálezu vzniká přihlašovatelovi právo přednosti (priorita). To především znamená, že v případě udělení ochrany na přihlášený předmět či jeho zveřejnění v průběhu řízení o přihlášce vynálezu nemůže být jinému přihlašovatelovi účinně přiznána ochrana na stejný předmět přihlášený později.

Pokud přihláška neobsahuje zjevně nepatentovatelná řešení a pokud nemá nedostatky, které by bránily jejímu zveřejnění, Úřad přihlášku zveřejní po uplynutí 18 měsíců od vzniku práva přednosti a toto zveřejnění oznámí ve Věstníku Úřadu.

Na žádost přihlašovatele, nebo příp. jiné osoby, o *úplný průzkum* podrobí Úřad přihlášku průzkumu, zda splňuje podmínky pro udělení patentu – podmínky patentovatelnosti, tj. podmínku novosti, vynálezecké činnosti a průmyslové využitelnosti. Žádost o úplný průzkum musí být podána nejpozději do 36 měsíců od podání přihlášky, lhůtu nelze prodloužit a její zmeškání nelze prominout. Pokud přihlášené technické řešení splňuje zákonné podmínky, Úřad na vynález udělí patent.

Patent platí 20 let od data podání přihlášky za podmínky placení ročních udržovacích poplatků, přičemž účinky patentu nastávají ode dne oznámení udělení patentu ve Věstníku Úřadu. Po udělení patentu vyzve Úřad majitele patentu k zaplacení prvního udržovacího poplatku za

dosavadní dobu platnosti patentu. Poplatky za udržování patentu v platnosti pro další období se platí bez vyměření (bez vyzvání Úřadu) po jednotlivých letech, vždy před uplynutím předchozího roku platnosti patentu.

Majitel patentu má výlučné právo chráněný vynález využívat, poskytovat souhlas k využívání jiným osobám (licenční smlouvou) a má i právo převést patent na jinou osobu. Vynález, na který byl udělen patent, např. výrobek, zařízení k výrobě, chemická látka nebo výrobní postup, nesmí být bez souhlasu majitele vyráběn, nabízen k prodeji nebo využíván třetí osobou pro průmyslové nebo komerční účely. Pokud se patent týká výrobních postupů, majitel může třetím osobám zakázat tyto postupy používat. Zápovědní právo se vztahuje i na výrobky, které jsou přímým výsledkem chráněného postupu.

Proti prvoinstančnímu rozhodnutí Úřadu lze podat řádný opravný prostředek, tj. rozklad.

O rozkladu rozhoduje předseda Úřadu na základě návrhu, jenž je předkládán jím jmenovanou rozkladovou, resp. odbornou komisí. Za podání rozkladu je nutné zaplatit správní poplatek.

Zdroje bližších informací:

Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů;

Vyhláška Federálního úřadu pro vynálezy č. 550/1990 Sb., o řízení ve věcech vynálezů a průmyslových vzorů, ve znění pozdějších předpisů;

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů;

www.upv.gov.cz.

8. Základní přehled o problematice ochrany technických řešení – definice užitého vzoru, průběh řízení, opravné prostředky, účinky právní ochrany.

Užitným vzorem lze chránit technické řešení, které je nové, přesahuje rámec pouhé odborné dovednosti a je průmyslově využitelné. Za technická řešení se nepovažují objevy, vědecké teorie a matematické metody, pouhé vnější úpravy výrobků (sledující estetické účely), plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, programy počítačů a pouhé uvedení informace. Z ochrany jsou vyloučena technická řešení, která jsou v rozporu s obecnými zájmy, zejména zásadami lidskosti a veřejné morálky, dále odrůdy rostlin a plemena zvířat, jakož i biologické reproduktivní materiály a způsoby výroby nebo pracovní činnosti. Předměty, které je možno chránit patentem a užitným vzorem, jsou tedy srovnatelné. Užitným vzorem oproti patentu však nelze chránit biologické reproduktivní materiály a jakékoliv „způsoby“.

Užitné vzory se zapisují do rejstříku na základě tzv. registračního principu, kdy Úřad zapíše užitný vzor do rejstříku, aniž by zkoumal, zda předmět přihlášky vyhovuje kritériím novosti a tvůrčí úrovně, tj. zda je způsobilý k ochraně. V tom je hlavní rozdíl od systému patentového.

Vzhledem k tomu, že zápisem užitného vzoru do rejstříku Úřadu vzniká ochrana, jejíž účinky plně odpovídají účinkům patentu, lze užitným vzorem získat ochranu řešení způsobilého k zápisu mnohem rychleji než patentem.

Bez souhlasu majitele zapsaného užitného vzoru nikdo nesmí technické řešení chráněné užitným vzorem při hospodářské činnosti vyrábět, uvádět do oběhu nebo upotřebit. Majitel zapsaného užitného vzoru, stejně tak jako u vynálezu, je oprávněn poskytnout souhlas k využívání předmětu užitného vzoru (licenční smlouvou) jiným osobám nebo na ně užitný vzor převést.

O zápis užitného vzoru se žádá přihláškou užitného vzoru podanou u Úřadu na doporučeném tiskopisu. Součástí žádosti o zápis užitného vzoru je popis technického řešení, nejméně jeden nárok na ochranu a případně výkresy.

Přihláška (i další podání) může být podána elektronicky se zaručeným elektronickým podpisem. Faxové či elektronické podání bez zaručeného elektronického podpisu musí být do 5 dnů doplněno písemnou formou (nebo elektronickou se zaručeným elektronickým podpisem). Podání může být rovněž učiněno do datové schránky Úřadu, osobně nebo poštou. Podání přihlášky a některé další úkony v řízení jsou zpoplatněny.

Technické řešení musí být v přihlášce vysvětleno tak jasně, aby jej mohl odborník uskutečnit. V nárocích na ochranu musí být jasně a stručně vymezen předmět, který má být chráněn užitným vzorem. Forma nároků plně odpovídá patentovým nárokům s tím rozdílem, že nemohou být účinně uplatněny jakékoliv způsobové nároky.

Podáním přihlášky u Úřadu vzniká přihlašovatelovi právo přednosti (priorita) před každým, kdo podá shodnou přihlášku později.

Na základě tzv. registračního principu Úřad před zápisem užitného vzoru do rejstříku podrobí přihlášku pouze formálnímu průzkumu a vyloučí z dalšího řízení ty přihlášky, jejichž předměty nejsou technickým řešením, nejsou zjevně průmyslově využitelné nebo spadají do výluk

z ochrany. Úřad nezkoumá, zda předmět přihlášky vyhovuje kritériím novosti a tvůrčí úrovně. Tento tzv. průzkum zápisné způsobilosti vede k tomu, že k zápisu užitého vzoru do rejstříku dojde ve srovnání s udělením patentu velmi rychle, zpravidla do 3 až 4 měsíců od podání přihlášky, pokud neobsahuje vady, které je nutné odstranit.

Zapsaný užitečný vzor platí 4 roky ode dne podání přihlášky. Dobu platnosti zápisu užitého vzoru prodlouží Úřad na žádost majitele užitého vzoru až dvakrát, pokaždé o tři roky. Maximální doba platnosti zapsaného užitého vzoru je tedy 10 let.

Řízení o přihlášce a prodlužování zápisu užitého vzoru v platnosti je zpoplatněno.

Proti prvoinstančnímu rozhodnutí Úřadu lze podat řádný opravný prostředek, tj. rozklad.

O rozkladu rozhoduje předseda Úřadu na základě návrhu, jenž je předkládán jím jmenovanou rozkladovou, resp. odbornou komisí. Za podání rozkladu je nutné zaplatit správní poplatek.

Zdroje bližších informací:

Zákon č. 478/1992 Sb., o užitečných vzorech, ve znění pozdějších předpisů;

Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů;

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů;

www.upv.gov.cz.

9. Základní přehled o problematice ochrany designu – definice průmyslového vzoru, průběh řízení, opravné prostředky, účinky právní ochrany.

Průmyslovým vzorem lze chránit vzhled výrobku nebo jeho části spočívající zejména ve znacích linií, obrysů, barev, tvaru, struktury nebo materiálu výrobku samotného, nebo jeho zdobení.

Nejde o technickou, konstrukční, funkční, materiálovou nebo jinou podstatu výrobku, byť by tato byla z reálného výrobku nebo jeho vyobrazení seznatelná.

Zápisem průmyslového vzoru do rejstříku získává vlastník výlučné právo užívat průmyslový vzor, bránit třetím osobám užívat jej bez jeho souhlasu, poskytnout souhlas s užíváním průmyslového vzoru jiným osobám (licenční smlouvou) nebo na ně právo na průmyslový vzor převést. Užíváním průmyslového vzoru se rozumí zejména výroba či uvedení na trh výrobku, ve kterém je chráněný průmyslový vzor ztělesněn nebo na kterém je aplikován.

Průmyslový vzor je způsobilý ochrany, je-li nový a má-li individuální povahu. Průmyslový vzor se považuje za nový, nebyl-li přede dnem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti zpřístupněn veřejnosti shodný průmyslový vzor. Za zpřístupnění veřejnosti se nepovažuje případ, kdy byl průmyslový vzor, pro který se požaduje ochrana, zpřístupněn veřejnosti původcem průmyslového vzoru nebo jeho právním nástupcem během 12 měsíců přede dnem podání přihlášky. Průmyslový vzor vykazuje individuální povahu, jestliže celkový dojem, který vyvolává u informovaného uživatele, se liší od celkového dojmu, který u takového uživatele vyvolává průmyslový vzor zpřístupněný veřejnosti přede dnem podání přihlášky.

Přihlášku průmyslového vzoru je oprávněn podat původce nebo jeho právní nástupce. Vytvořil-li původce průmyslový vzor ke splnění úkolů v pracovním poměru (tzv. zaměstnanecký průmyslový vzor), přechází právo na průmyslový vzor na zadavatele, není-li smlouvou stanoveno jinak.

Přihláška (a většina dalších podání) může být podána také elektronicky, pokud je opatřena zaručeným elektronickým podpisem. Elektronické podání bez zaručeného elektronického podpisu nebo faxem musí být do 5 dnů doplněno listinným originálem, aby datum prvního doručení bylo uznáno jako datum podání. Přihlášku průmyslového vzoru lze také podat poštou nebo osobně v Úřadu. Vyobrazení průmyslového vzoru je nejdůležitější přílohou přihlášky průmyslového vzoru a jeho provedení definuje předmět ochrany a rozsah této ochrany. Vyobrazení může mít formu fotografie nebo výkresu, přičemž musí znázorňovat pouze vzhled výrobku.

Vyobrazení se k přihlášce přikládá v pěti vyhotoveních, případně vždy jedno vyhotovení navíc za každého druhého a dalšího spolupřihlašovatele.

Přihláška může být podána jako jednoduchá, tzn., že zápis do rejstříku průmyslových vzorů je požadován pro jeden průmyslový vzor, nebo jako hromadná, tzn., že v přihlášce může být najednou požadován zápis dvou nebo více průmyslových vzorů. Podmínkou pro možnost podat hromadnou přihlášku průmyslového vzoru je, že všechny průmyslové vzory v ní obsažené patří do jedné třídy Mezinárodního třídění pro průmyslové vzory (Locarnské třídění).

Po podání přihlášky průmyslového vzoru se zjišťuje, zda má přihláška všechny potřebné formální náležitosti. Následně se provádí i průzkum věcný, zda přihlašované řešení splňuje podmínky předepsané pro zápis do rejstříku průmyslových vzorů. Pokud přihláška nemá formální vady a její předmět nemá věcné vady, je průmyslový vzor zapsán do rejstříku. Do rejstříku se nezapíše průmyslový vzor, který je v rozporu se zásadami veřejného pořádku nebo s dobrými mravy. Úřad vydá přihlašovatel, jenž se stal v okamžiku zápisu průmyslového vzoru do rejstříku vlastníkem zapsaného průmyslového vzoru, osvědčení, které tuto skutečnost prokazuje. Současně Úřad zapsaný průmyslový vzor zveřejní (nepožádal-li přihlašovatel v přihlášce o odklad zveřejnění) a následně oznámí zapsání průmyslového vzoru ve Věstníku Úřadu.

Neobsahuje-li přihláška zákonem předepsané náležitosti, vyzve Úřad přihlašovatele, aby tyto nedostatky odstranil. Neodstraní-li přihlašovatel vytčené nedostatky ve stanovené lhůtě, Úřad řízení o přihlášce zastaví.

Nesplňuje-li předmět přihlášky podmínky ochrany, Úřad to oznámí přihlašovatel, se lhůtou k vyjádření. Nepodaří-li se přihlašovatel námitky vyvrátit, Úřad přihlášku zamítne.

Ochrana zapsaného průmyslového vzoru trvá 5 let od přiznaného data podání přihlášky průmyslového vzoru. Vlastník průmyslového vzoru může tuto dobu ochrany opakovaně obnovit, a to vždy o 5 let, až na celkovou dobu 25 let od data podání přihlášky průmyslového vzoru. Žádost o obnovu doby ochrany lze podat během posledního roku příslušného pětiletého období.

Proti prvoinstančnímu rozhodnutí Úřadu lze podat řádný opravný prostředek, tj. rozklad.

O rozkladu rozhoduje předseda Úřadu na základě návrhu, jenž je předkládán jím jmenovanou rozkladovou, resp. odbornou komisí. Za podání rozkladu je nutné zaplatit správní poplatek.

Zdroje bližších informací:

Zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, ve znění pozdějších předpisů;

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů;

www.upv.gov.cz.

10. Základní přehled o problematice práv na označení, definice ochranné známky, průběh řízení, opravné prostředky, účinky právní ochrany.

Ochrannou známkou může být jakékoliv označení (slova, jména, barvy, kresby, písmena, číslice, tvary, zvuky, kombinace těchto prvků), které je způsobilé být vyjádřeno v rejstříku ochranných známek způsobem, který příslušným orgánům a veřejnosti umožňuje jasně a přesně určit předmět ochrany poskytnuté vlastníkoví ochranné známky, a které je schopné rozlišit výrobky nebo služby, pro něž je chráněno, od shodných výrobků nebo služeb na trhu poskytovaných z jiných obchodních zdrojů. Ochranná známka tak může existovat vždy jen ve spojení s konkrétními výrobky, které označuje, nebo s konkrétními službami, které jsou pod touto známkou poskytovány.

Přihlášku ochranné známky podává přihlašovatel u Úřadu průmyslového vlastnictví (dále jen Úřad). Podáním přihlášky získává přihlašovatel právo přednosti k přihlašovanému označení vůči ostatním soutěžitelům na trhu. Vlastnické právo k ochranné známce vzniká až zápisem do rejstříku ochranných známek, vedeného tímto Úřadem. Vlastník ochranné známky má výlučné právo označovat své výrobky nebo služby ochrannou známkou nebo ji užívat ve spojení s těmito výrobky nebo službami. Bez souhlasu vlastníka nesmí nikdo užívat označení shodné nebo zaměnitelné s jeho ochrannou známkou pro shodné nebo podobné výrobky nebo služby.

Druhy ochranných známek a jejich vyjádření v přihlášce:

SLOVNÍ - je tvořena výlučně slovy nebo písmeny v latince, arabskými nebo římskými číslicemi, dalšími obvyklými typografickými znaky nebo jejich kombinací - vyjádří se předložením reprodukce označení s obvyklým písmem a v obvyklém rozvržení bez jakýchkoli grafických prvků nebo barev.

OBRAZOVÁ - je tvořena neobvyklými znaky, styly nebo rozvržením, grafickým prvkem nebo barvou, včetně ochranných známek, jež jsou tvořeny výlučně obrazovými prvky nebo kombinací slovních a obrazových prvků - vyjádří se předložením reprodukce označení, o jehož zápis se žádá, znázorňující veškeré její prvky a případně také barvy.

PROSTOROVÁ - je tvořena nebo doplněna trojrozměrným tvarem, znázorňujícím nádoby, obal, samotný výrobek nebo jeho ztvárnění - vyjádří se předložením grafické reprodukce tvaru, zahrnující i obrazy vytvořené počítačem, nebo fotografické reprodukce. Grafická nebo fotografická reprodukce může zahrnovat různé náhledy.

BARVNÁ - je tvořena pouze barvou nebo kombinací barev - výlučně barvou bez obrysů nebo výlučně barevnou kombinací bez obrysů - vyjádří se předložením

a) reprodukce barvy a jejím označením prostřednictvím odkazu na všeobecně uznávaný kód barvy, nebo

b) reprodukce znázorňující systematické uspořádání barevné kombinace jednotným a předem stanoveným způsobem a označením těchto barev prostřednictvím odkazu na všeobecně uznávaný kód barvy; k barevné ochranné známce lze připojit rovněž popis uvádějící systematické uspořádání barev.

POZIČNÍ - je tvořena zvláštním způsobem, jakým je ochranná známka na výrobku umístěna nebo jakým je k němu připevněna - vyjádří se předložením reprodukce, jež náležitě určuje pozici ochranné známky a její velikost nebo proporce u příslušných výrobků. Prvky, které tvoří součást předmětu zápisu, se vizuálně označí nejlépe přerušovanými nebo tečkovanými čarami. Vyjádření může být doplněno popisem, který podrobně uvádí, jakým způsobem je ochranná známka k výrobku připevněna.

SE VZOREM - je tvořena výlučně sadou prvků, které se pravidelně opakují - vyjádří se předložením reprodukce znázorňující opakující se vzor. Vyjádření může být doplněno popisem, který podrobně uvádí, jakým způsobem se tyto prvky pravidelně opakují.

ZVUKOVÁ - je tvořena výlučně zvukem nebo kombinací zvuků - vyjádří se předložením audionahrávky reprodukcí zvuk nebo přesným zachycením zvuku v notovém zápisu.

POHYBOVÁ - je tvořena nebo doplněna pohybem nebo změnou pozice prvků na ochranné známce - vyjádří se předložením videonahrávky nebo řady statických obrazů v příslušném pořadí znázorňujících pohyb nebo změnu pozice. Jsou-li použity statické obrazy, mohou být očíslovány nebo doprovázeny popisem vysvětlujícím jejich pořadí.

MULTIMEDIÁLNÍ - je tvořena nebo doplněna kombinací obrazu a zvuku - vyjádří se předložením audiovizuální nahrávky obsahující kombinaci obrazu a zvuku.

HOLOGRAFICKÁ - je tvořena prvky s holografickými znaky - vyjádří se předložením videonahrávky nebo grafické nebo fotografické reprodukce obsahující náhledy, které jsou nezbytné pro náležité rozpoznání holografického efektu v jeho plném rozsahu.

JINÁ – pokud označení neodpovídá žádnému z výše uvedených druhů – vyjádří se v jakékoli vhodné formě s využitím všeobecně dostupných technologií, pokud ji lze jasně, přesně, samostatně, snadno dostupným způsobem, srozumitelně, trvanlivě a objektivně reprodukovat v rejstříku, aby bylo příslušným orgánům i veřejnosti umožněno jasně a přesně určit předmět ochrany poskytovaný vlastníkovu ochranné známky. Vyjádření může být doplněno popisem.

Kromě slovních označení v běžném písmu a zvukových označení může být ochranná známka přihlášena podle volby přihlašovatele v černobílém nebo barevném provedení. Je-li známka přihlášena v barevném provedení, vztahuje se ochrana i na užití barvy a jejich uspořádání.

Ze zápisu do rejstříku je vyloučeno:

- označení, jež nemůže odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby a není schopno být vyjádřeno v rejstříku ochranných známek způsobem, který příslušným orgánům a veřejnosti umožňuje jasně a přesně určit předmět ochrany poskytnuté vlastníkovu ochranné známky (např. vůně, chuť);
- označení, které nemá způsobilost rozlišit výrobky nebo služby;
- označení, které je tvořeno výlučně ze značek nebo údajů, které mohou sloužit v obchodě k určení druhu, jakosti, množství, účelu, hodnoty výrobků nebo služeb, z údajů o zeměpisném původu nebo o době výroby výrobku či poskytnutí služeb;
- označení, které výlučně sestává ze značek nebo označení obvyklých v běžném jazyce nebo užívaných v dobré víře a v poctivých a zavedených obchodních zvyklostech;

- označení tvořené výlučně tvarem výrobku nebo jinou vlastností, které vyplývají z povahy samotného výrobku nebo jsou nezbytné pro dosažení technického výsledku anebo dávají tomuto výrobku podstatnou užitnou hodnotu (tvar výrobku, který je obecně užíván nebo je podmíněn technickými vlastnostmi zboží);
- označení, které odporuje veřejnému pořádku nebo dobrým mravům;
- označení, které by mohlo klamat veřejnost zejména o povaze, jakosti nebo zeměpisném původu výrobků nebo služeb;
- označení, které obsahuje nebo reprodukuje starší název odrůdy rostlin zapsaný v souladu s právním předpisem České republiky nebo předpisem Evropské unie anebo s mezinárodními smlouvami, jejichž smluvní stranou je ČR nebo EU, které poskytují ochranu odrůdovým právům a které se týkají odrůd stejných nebo úzce příbuzných druhů;
- označení, které obsahuje prvky požívající ochrany podle článku 6ter Pařížské úmluvy, k jehož zápisu nebyl dán souhlas příslušnými orgány;
- označení obsahující jiné znaky, emblémy a erby než uvedené v článku 6ter Pařížské úmluvy, jestliže jejich užití je předmětem veřejného zájmu, ledaže by příslušný orgán dal souhlas k jeho zápisu;
- označení, které obsahuje znak vysoké symbolické hodnoty, zejména náboženské symboly;
- označení, jehož užívání se přičí ustanovení právního předpisu ČR nebo EU nebo je v rozporu se závazky vyplývajícími pro ČR z mezinárodních smluv, jejichž smluvní stranou je Česká republika nebo Evropská unie, a to zejména pokud se týkají ochrany označení původu a zeměpisných označení tradičních výrazů pro víno a zaručených tradičních specialit;
- označení, které zasahuje do starších práv třetích osob, uplatněných řádně a včas podanými námitkami proti přihlášce ochranné známky.

Přihláška ochranné známky se podává elektronicky (pokud je opatřena zaručeným elektronickým podpisem nebo je podána prostřednictvím datové schránky přihlašovatele), osobně nebo poštou u Úřadu průmyslového vlastnictví.

Pokud je podána faxem nebo elektronicky bez ověřeného elektronického podpisu, musí Úřad obdržet její písemný originál nejpozději do 5 dnů.

Přihláška musí obsahovat:

- údaje o totožnosti přihlašovatele (název a sídlo firmy (u právnické osoby) nebo jméno a bydliště (u fyzické osoby) přihlašovatele);
- znění, plošné vyobrazení nebo jiné vyjádření přihlašovaného označení;
- seznam výrobků nebo služeb, pro něž má být ochranná známka zapsána. Výrobky nebo služby musí být seřazeny a zatříděny podle tříd mezinárodního třídění výrobků a služeb (Mezinárodní třídění výrobků a služeb pro účely zápisu ochranných známek podle Niceské dohody).
- podpis přihlašovatele nebo jeho zástupce.

Podáním přihlášky získá přihlašovatel právo přednosti před každým, kdo by si následně přihlásil shodné nebo podobné označení pro shodné nebo podobné výrobky či služby.

Přihlašovatel ochranné známky je povinen ve lhůtě 1 měsíce ode dne přijetí přihlášky Úřadem zaplatit správní poplatek (do 3 tříd seznamu výrobků či služeb – 5000 Kč). Není-li správní poplatek zaplacen, považuje se přihláška za nepodanou.

Po podání přihlášky Úřad zjišťuje, zda má přihláška všechny potřebné náležitosti. Pokud shledá vady, které by bránily v dalším řízení, vyzve písemně přihlašovatele, aby je ve stanovené lhůtě odstranil.

Jestliže přihlašovatel na výměr Úřadu nereaguje a vady neodstraní, Úřad přihlášku ochranné známky rozhodnutím odmítne. Pokud přihláška nemá takové vady nebo pokud byly přihlašovatelem odstraněny, provádí Úřad tzv. věcný průzkum přihlašovaného označení, kde zjišťuje, zda přihlašované označení není vyloučeno ze zápisu do rejstříku. Jestliže jde o označení, které nemůže být zapsáno do rejstříku, vyrozumí o této skutečnosti přihlašovatele, který se může ve stanovené lhůtě k výměru Úřadu vyjádřit a případně překážku zápisu odstranit. Není-li možné zápisnou překážku odstranit, Úřad přihlášku ochranné známky rozhodnutím zamítne.

Jestliže je přihlašované označení způsobilé k zápisu do rejstříku, je přihláška ochranné známky zveřejněna v elektronickém Věstníku Úřadu. Ve lhůtě tří měsíců od data zveřejnění mohou oprávněné osoby, do jejichž dříve získaných práv může zveřejněné označení zasáhnout, podat námítky proti zápisu ochranné známky do rejstříku. V případě podání námitek musí Úřad rozhodnout, zda jsou námítky odůvodněné a zda zveřejněné označení zasahuje do práv osoby, která je podala. V případě, že Úřad v námitkovém řízení zjistí, že zveřejněné označení zasahuje do starších práv třetích osob, přihlášku ochranné známky zamítne (v celém rozsahu výrobků a služeb nebo částečně). V opačném případě námítky zamítne.

Jestliže proti přihlášenému (zveřejněnému) označení nejsou ve stanovené lhůtě podány námítky nebo jestliže byly tyto námítky zamítnuty jako neodůvodněné, Úřad přihlášené označení zapíše do rejstříku ochranných známek. Na základě toho Úřad vydá vlastníku ochranné známky osvědčení o zápisu ochranné známky do rejstříku.

Ochranná doba zapsané ochranné známky je deset let od data podání přihlášky u Úřadu. Po uplynutí této doby je možné na žádost vlastníka ochranné známky obnovit (2500 Kč) vždy na dalších deset let. Není-li žádost o obnovu zápisu podána, ochranná známka zaniká.

Zapsaná ochranná známka může být napadena návrhem na prohlášení její neplatnosti nebo návrhem na její zrušení, pokud by byla zapsána v rozporu se zákonem nebo staršími právy třetích osob, případně pokud v důsledku jejího užívání ztratila schopnost plnit funkci ochranné známky.

Kolektivní ochranná známka je ochranná známka, která je takto označena již při podání přihlášky a která je způsobilá rozlišovat výrobky nebo služby členů či společníků právnické osoby od výrobků nebo služeb jiných osob. O zápis může požádat právnická osoba, zejména spolek výrobců, producentů, poskytovatelů nebo obchodníků, který podle příslušných předpisů má právní osobnost a svéprávnost, jakož i právnické osoby veřejného práva.

K přihlášce kolektivní ochranné známky je třeba přiložit smlouvu o užívání, v níž se uvedou alespoň osoby oprávněné kolektivní ochrannou známkou užívat, podmínky pro členství v právnické osobě, jakož i podmínky pro užívání kolektivní ochranné známky včetně sankcí.

Certifikační ochrannou známkou je ochranná známka, která je takto označena již při podání přihlášky a která je způsobilá rozlišovat výrobky nebo služby, které vlastník této ochranné známky certifikoval pro materiál, způsob výroby výrobků nebo poskytování služeb, kvalitu, přesnost nebo jiné vlastnosti, od výrobků nebo služeb, které takto certifikovány nejsou. O zápis může požádat ten, kdo je způsobilý k certifikaci výrobků nebo služeb, pro něž má být certifikační ochranná známka zapsána, a nevykonává podnikatelskou činnost zahrnující dodávání výrobků nebo poskytování služeb, které jsou certifikovány. K přihlášce certifikační ochranné známky musí být přiložena pravidla pro její užívání.

Proti prvoinstančnímu rozhodnutí Úřadu lze podat řádný opravný prostředek, tj. rozklad.

O rozkladu rozhoduje předseda Úřadu na základě návrhu, jenž je předkládán jím jmenovanou rozkladovou, resp. odbornou komisí. Za podání rozkladu je nutné zaplatit správní poplatek.

Zdroje bližších informací:

Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochranných známkách);

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů;

www.upv.gov.cz.

11. Základní přehled o problematice práv na označení, definice označení původu a zeměpisného označení, průběh řízení, opravné prostředky, účinky právní ochrany.

Podmínky zápisné způsobilosti označení původu a zeměpisných označení

Pojem označení původu výrobků je definován zákonem jako název oblasti, určitého místa nebo země (území), používaný k označení zboží pocházející z tohoto území. Přitom kvalita nebo vlastnosti tohoto zboží jsou výlučně nebo převážně dány zvláštním zeměpisným prostředím s jeho charakteristickými přírodními a lidskými faktory. Podmínkou je, že výroba, zpracování a příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území.

Zeměpisným označením je název území používaný k označování zboží pocházejícího z tohoto území, jestliže toto zboží má určitou kvalitu, pověst nebo jiné vlastnosti, které lze přičíst tomuto zeměpisnému původu. Podmínkou je, že výroba nebo zpracování anebo příprava tohoto zboží probíhá na tomto území.

Ze zápisu do rejstříku jsou vyloučena označení, která jsou shodná a užívaná pro stejné zboží, která mohou vyvolat mylnou domněnku, že pochází z jiného území, než je jeho doslovné znění, přestože je pravdivé. Dále pak jako označení původu nebo zeměpisné označení nelze zapsat obecný název druhu zboží či služby, a to bez ohledu na to, zda pochází z daného území. Rovněž tak nelze zapsat označení shodné se zapsanou ochrannou známkou nebo názvem rostlinné odrůdy.

Ochrana označení původu a zeměpisného označení vzniká jeho zápisem do rejstříku Úřadu. Předmětem řízení o zápisu do rejstříku vedeného Úřadem mohou být jen ta označení původu nebo zeměpisná označení, jejichž ochrana nespadá do výlučné kompetence Evropské unie. Do rejstříku se v případě potřeby zapíše i adresa provozovny, která zboží opatřované tímto označením vyrábí nebo zpracovává anebo připravuje v místě, jehož zeměpisný název tvoří toto označení. Zápis označení působí ode dne, kdy přihláška označení původu nebo žádost o zápis dalšího uživatele došla Úřadu. Trvání této ochrany není časově omezeno. Zapsané označení se nemůže stát druhovým označením zboží.

Zapsaná označení jsou chráněna proti:

- a) jakémukoliv přímému či nepřímému obchodnímu užití zapsaného označení na zboží, na něž se zápis nevztahuje, pokud je toto zboží srovnatelné se zbožím zapsaným pod tímto označením nebo pokud užívání tohoto označení těží z dobré pověsti chráněného označení;
- b) jakémukoliv zneužití, napodobení nebo připomínání, i když je skutečný původ zboží uveden nebo je chráněné označení přeloženo nebo doprovázeno výrazy jako "druh", "typ", "metoda", "na způsob", "napodobeno" nebo podobným výrazem;
- c) jakémukoliv jinému lživému nebo klamavému údaji o zeměpisném původu, povaze nebo základních vlastnostech zboží uvedených na vnitřním či vnějším obalu, reklamních materiálech nebo dokumentech týkajících se příslušného zboží, jakož i proti použití přepravních obalů způsobilých vyvolat nepravdivý dojem o jeho původu;
- d) všemu ostatnímu jednání, které by mohlo vést ke klamným domněnkám o skutečném původu zboží.

Proti prvoinstančnímu rozhodnutí Úřadu lze podat řádný opravný prostředek, tj. rozklad. O rozkladu rozhoduje předseda Úřadu na základě návrhu, jenž je předkládán jím jmenovanou rozkladovou, resp. odbornou komisí. Za podání rozkladu je nutné zaplatit správní poplatek.

Označení původu a zeměpisná označení je možné chránit i v rámci Evropské unie. Žádost o ochranu těchto označení v Evropské unii jako celku se podává u Úřadu průmyslového vlastnictví, který ji po případném odstranění vad postoupí Evropské komisi k dalšímu řízení o zápisu označení do rejstříku chráněných označení původu a chráněných zeměpisných označení vedeného touto Komisí. Evropská ochrana se poskytuje pouze vybraným komoditám, a to potravinám a zemědělským produktům, vínům, lihovinám a aromatizovaným vinným výrobkům.

Zápis označení zapsaných do rejstříku Komise má v České republice stejné účinky jako zápis takových označení do rejstříku, který vede český Úřad průmyslového vlastnictví.

Osoby, které mají trvalý pobyt nebo sídlo v České republice, mohou prostřednictvím Úřadu požádat o mezinárodní zápis označení původu podle Lisabonské dohody na ochranu označení původu a jejich mezinárodním zápisu a podle Ženevského aktu k této dohodě.

Žádost o mezinárodní zápis označení původu do rejstříku Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) je podmíněna existencí národního nebo evropského zápisu označení původu.

Zdroje bližších informací:

Zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele ve znění pozdějších předpisů;

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin;

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013 ze dne 17. prosince 2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2019/787 ze dne 17. dubna 2019 o definici, popisu, obchodní úpravě a označování lihovin, používání názvů lihovin v obchodní úpravě a při označování jiných potravin, ochraně zeměpisných označení lihovin, používání lihu a destilátů zemědělského původu při výrobě alkoholických nápojů

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1753 ze dne 23. října 2019 o opatřeních Unie po jejím přistoupení k Ženevskému aktu Lisabonské dohody o označeních původu a zeměpisných označeních

Vyhláška ministra zahraničních věcí 67/1975 Sb. ze dne 13. ledna 1975 o Lisabonské dohodě na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu ze dne 31. října 1958, revidované ve Stockholmu dne 14. července 1967

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů;

www.upv.gov.cz.

12. Průmyslověprávní informace – význam, zdroje, možnosti vyhledávání.

Průmyslověprávní informace se vztahují k jednotlivým předmětům průmyslových práv. Průmyslová práva jsou společně s autorským právem součástí systému práv k duševnímu vlastnictví. Skupinu průmyslových práv tvoří jednak práva k výsledkům technické tvůrčí činnosti, jednak práva na označení. Mezi průmyslová práva k technické tvůrčí činnosti patří především práva k vynálezům chráněná patenty nebo k technickým řešením chráněná užitnými vzory a vnější vzhled výrobků chráněný průmyslovými vzory. Práva na označení se týkají hlavně ochranných známek a označení původu výrobků a zeměpisných označení výrobků. Zatímco práva k předmětům autorského práva vznikají okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě, o ochranu předmětů průmyslových práv je třeba žádat prostřednictvím přihlášky u zvláštní státem pověřené autority. Touto autoritou bývá zpravidla patentový a známkový úřad, který je v řadě zemí včetně České republiky označován souhrnným názvem Úřad průmyslového vlastnictví. Pro získání průmyslověprávní ochrany musí být splněna celá řada kritérií, požadavků a podmínek. Pro posuzování těchto kritérií jsou nezbytné informace, které byly v minulosti soustřeďovány do různých fondů a sbírek a v současné době jsou dostupné především v elektronických zdrojích průmyslověprávních informací (tj. patentových informací, informací o průmyslových vzorech a informací o ochranných známkách či označení původu a zeměpisných označení).

Patenty i užitné vzory jakožto součást průmyslověprávních informací představují jedinečný zdroj informací. Více než dvě třetiny technických informací obsažených v patentech a zveřejněných patentových přihláškách nebyly publikovány už v žádných jiných publikacích. Uvádí se, že dosud bylo vydáno přes 140 mil. patentových dokumentů. Patentové dokumenty poskytují různé typy informací (technické, právní, ekonomické) ve vysoce standardizovaném formátu, navíc jsou podle tematického technického zaměření velice přesně zatříděny (např. podle Mezinárodního patentového třídění), což umožňuje adresné provádění rešerší. Patentové informace jsou monotematické. Přihlašované řešení musí být v přihlášce popsáno velmi podrobně a srozumitelně, aby ho mohl uskutečnit tzv. průměrný odborník v oboru. Patentové spisy obsahují desítky a často i stovky stran detailního popisu. Mnoho patentových sbírek je k dispozici zdarma ve volně přístupných online databázích na internetu. Současné rešeršní nástroje tak zjednodušily a snížily náklady na dostupnost a využití těchto informací.

Patentové informace mohou být využity jednak k právním, technickým, nebo i obchodním účelům. Mezi jejich uživatele by rozhodně měli patřit jak individuální vynálezci, tak malé a střední podniky, zástupci průmyslu, výzkumných organizací, akademická veřejnost, patentoví zástupci atd. Využití právní části patentových informací zahrnuje zejména ověření platnosti existujícího patentu. U platných patentů je k jejich využití třeba zajistit souhlas vlastníka patentu nejčastěji prostřednictvím úplatné licence, což však na druhé straně může znamenat ušetření prostředků na výzkum a vývoj vlastní technologie, ale i vytvoření nového obchodovatelného zboží. Zveřejněné patentové přihlášky, které nevedly k udělení patentu, nebo zaniklé patenty mohou být legálně využívány, aniž by musela být zakoupena licence či technologie od přihlašovatele či bývalého vlastníka. Využitím technické stránky patentových informací je možné zaměřit výzkum a příslušné prostředky mnohem efektivněji a nevynalézat již vynalezené. Patentové informace mohou představovat podnět pro další inovace, inspiraci

pro alternativní řešení, mohou pomoci vyřešit obdobné problémy v jiné oblasti techniky, vyvinout nová řešení technických problémů, kterým čelí v dané zemi, popř. přizpůsobit existující technologie místním podmínkám. Patentové informace morálně nezastarávají. Stává se, že při průzkumu novosti přihlašovaného řešení je nalezen obdobný patent starý i několik desítek let. V rámci obchodního využití patentových informací je možné monitorovat konkurenci a její výzkumné aktivity, identifikovat příležitosti pro nákup či prodej licence, nalézat potenciální obchodní partnery nebo sledovat trendy v určité technologické oblasti.

V současné době většina národních a regionálních úřadů na ochranu průmyslového vlastnictví vytváří a veřejnosti zpřístupňuje prostřednictvím volně dostupných databází průmyslověprávní informace, které jsou zpravidla členěny podle jednotlivých předmětů průmyslových práv. Databáze obsahující informace o průmyslových právech s účinky na území České republiky zpřístupňuje i Úřad průmyslového vlastnictví České republiky. K významným globálním databázím obsahujícím informace o technických řešeních patří především Espacenet (EPO) nebo Patentscope (WIPO). Informace o ochranných známkách Evropské unie a komunitárních průmyslových vzorech jsou k dispozici v databázi eSearch plus (EUIPO). Informace mohou být v těchto databázích vyhledávány podle řady rešeršních kritérií, např. podle jmen přihlašovatelů /majitelů, dat (datum podání přihlášky, datum udělení / zápisu...), nebo podle tématu. Tematické rešerše je možné provádět prostřednictvím klíčových slov nebo podle třídících znaků. V případě technických řešení to je zejména Mezinárodní patentové třídění. V patentových databázích bývají k dispozici i úplné popisy vynálezů. Třídící systémy jakožto rešeršní nástroj se uplatňují i u ostatních předmětů průmyslových práv. U průmyslových vzorů to je mezinárodní třídění pro průmyslové vzory (tzv. Locarnské třídění), u ochranných známek se jedná o mezinárodní třídění výrobků a služeb pro účely zápisu ochranných známek (tzv. Niceské třídění) a mezinárodní třídění obrazových prvků ochranných známek (tzv. Vídeňské třídění).

Zdroje bližších informací:

CHURÁČKOVÁ, H., ČADA, K., PACLÍK, M. (2014) *Rešeršní systémy průmyslověprávních informací*, Praha: MUP, ISBN 978-80-87956-07-6;

www.upv.gov.cz.

13. Možnosti ochrany jednotlivých předmětů průmyslových práv v zahraničí (PCT, EP, OZ EU, MOZ, CD).

Pro přihlašování jednotlivých předmětů průmyslových práv do zahraničí je důležitým pojmem tzv. „unijní priorita“. Tento institut umožňuje zachovat právo přednosti z první podané přihlášky i pro přihlášky se shodným předmětem podané v dalších státech. Podmínkou je, že přihláška uplatňující unijní prioritu musí být podána do 12 měsíců (ochrana technických řešení), resp. 6 měsíců (průmyslové vzory a ochranné známky) od data podání přihlášky první (tzv. prioritní přihlášky).

S ohledem na princip teritoriality platí právo poskytnuté Úřadem průmyslového vlastnictví pouze na území ČR.

Přihlašování technických řešení do zahraničí

Podání přihlášky vynálezu (užitého vzoru) *národní cestou* – přihlašovatel může přihlásit vynález (užitný vzor) k ochraně přímo v každém státu, ve kterém chce mít vynález chráněn patentem nebo jiným druhem ochrany. K tomu je zpravidla nutno v každém státu zvolit oprávněného zástupce, přeložit popis vynálezu, patentové nároky a anotaci do úředního jazyka tohoto úřadu a zaplatit poplatky. Řízení o udělení ochrany probíhá dle legislativy daného státu.

Podání *evropské patentové přihlášky* – v případě, že má přihlašovatel zájem získat patent ve státech, které jsou členy (38 členských států + několik přidružených) Evropské patentové organizace (EPO), pak je možno podat evropskou patentovou přihlášku u Evropského patentového úřadu v Mnichově nebo v jeho pobočce v Haagu nebo v jeho kanceláři v Berlíně nebo prostřednictvím Úřadu průmyslového vlastnictví.

Žádost o udělení evropského patentu musí být vyplněna v některém z úředních jazyků EPÚ, tj. angličtině, francouzštině nebo němčině.

Podlohy evropské patentové přihlášky se podávají v jednom z úředních jazyků EPÚ, tj. angličtině, francouzštině nebo němčině nebo, je-li podána v některém jiném jazyce, přeložena do jednoho z úředních jazyků v souladu s prováděcím předpisem, který stanoví pro podání překladu lhůtu 2 měsíců od podání evropské patentové přihlášky.

S podáním evropské patentové přihlášky jsou spojeny poplatky, které jsou splatné do jednoho měsíce od podání přihlášky. Udělený evropský patent je po validaci platný v určených státech. Od 1. června 2023 byl spuštěn systém jednotné patentové ochrany (UPP) v Evropě. V platnost vstoupila Dohoda o Jednotném patentovém soudu (UPCA) a začala se uplatňovat dvě nařízení EU, kterými se zavádí jednotný patent. Pro evropský patent udělený od 1.6. 2023 tak může přihlašovatel požádat o jednotnou patentovou ochranu. V platnost rovněž vstoupila pravidla Evropské patentové organizace pro jednotný patent, která formálně pověřují Evropský patentový úřad (EPÚ) správou jednotného patentu.

Podání *mezinárodní přihlášky (PCT)* - podáním jediné mezinárodní přihlášky podané podle Smlouvy o patentové spolupráci (PCT), v Úřadu průmyslového vlastnictví lze získat teoreticky ochranu ve více než 150 státech. Mezinárodní přihláška se podává v angličtině, němčině nebo

francouzštině, ve stejném jazyku pak musí být i formulář žádosti o mezinárodní přihlášku. Podlohy je možno podat i v češtině s tím, že je nutno do jednoho měsíce od podání mezinárodní přihlášky předložit překlad do jednoho ze shora uvedených jazyků, dle požadavků mezinárodního rešeršního orgánu.

Žádost o mezinárodní přihlášku lze podat též plně elektronicky pomocí systému e-PCT. Poplatky spojené s podáním je nutné zaplatit do jednoho měsíce od podání přihlášky.

Přihlašovatel musí ve formuláři žádosti zvolit rešeršní orgán, který vyhotoví mezinárodní rešerši, mezi Evropským patentovým úřadem a Visegrádským patentovým institutem.

Řízení o přihlášce má dvě fáze – mezinárodní a národní, resp. regionální.

Mezinárodní fáze řízení o mezinárodní přihlášce dle PCT zahrnuje provedení mezinárodní rešerše a dále zveřejnění mezinárodní přihlášky po uplynutí 18 měsíců od priority. Na základě mezinárodní rešerše a vydání posudku o patentovatelnosti se pak může přihlašovatel lépe rozhodovat, zda a ve kterém státě bude žádat o udělení národního patentu.

Při vstupu do národní fáze, resp. regionální fáze řízení o mezinárodní přihlášce, kde teprve dochází k udělovacímu řízení, je pak nutno zaplatit další poplatky v souladu s národním nebo regionálním zákonodárstvím. Ve většině států pak musí být přihlašovatel při řízení zastoupen zástupcem, oprávněným zastupovat před příslušným úřadem.

Přihlašování průmyslových vzorů do zahraničí

Podáním přihlášky průmyslového vzoru u příslušného úřadu v jednotlivých státech světa tzv. národní cestou je možné získat zápis průmyslového vzoru do národního rejstříku (v USA patent).

Podobným způsobem může přihlašovatel získat ochranu průmyslového vzoru např. i v regionálním uskupení tří států Beneluxu, a to podáním přihlášky u Úřadu duševního vlastnictví států Beneluxu.

Přihlašovatel může pro průmyslový vzor získat ochranu zápisem průmyslového vzoru Společenství, jehož ochrana se vztahuje na celé území členských zemí Evropské unie.

Podacím místem přihlášky průmyslového vzoru Společenství je Úřad Evropské unie pro duševní vlastnictví (EUIPO) ve španělském Alicante. Je rovněž možné tzv. nepřímé podání přihlášky průmyslového vzoru Společenství, a to prostřednictvím Úřadu.

Vzhledem k našemu členství v EU může přihlašovatel využít i mezinárodní systém zápisu průmyslových vzorů podle Haagské úmluvy a získat ochranu v členských státech této dohody.

Přihlašování ochranných známek do zahraničí

Ochranná známka zapsaná do rejstříku ochranných známek vedeného Úřadem na základě národní přihlášky je platná pouze na území ČR. Pokud chce přihlašovatel zajistit ochranu i v jiném státě, může podat přihlášku ochranné známky přímo u zápisného úřadu příslušného státu nebo může za určitých podmínek podat u Úřadu žádost o mezinárodní zápis ochranné známky.

Ochranné známky zapsané, případně přihlášené v České republice je možné prostřednictvím Úřadu průmyslového vlastnictví přihlásit jako tzv. mezinárodní ochranné známky do některých dalších států na základě dvou mezinárodních smluv, v nichž je Česká republika smluvní stranou, a to Madridské dohody o mezinárodním zápisu ochranných známek a Protokolu k této dohodě.

Madridská dohoda a Protokol k této dohodě zajišťují příslušníkům smluvních stran možnost ochrany jejich známek ve všech smluvních státech Madridské dohody a/nebo Protokolu na podkladě jediné přihlášky, podané u Mezinárodního úřadu Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) v Ženevě (dále Mezinárodní úřad) prostřednictvím příslušného zápisného úřadu původu přihlašovatele.

Přihlašovatel podá žádost o mezinárodní zápis ochranné známky u Úřadu, který na jejím základě vypracuje mezinárodní přihlášku ochranné známky. Přihlašovatel musí vedle správního poplatku Úřadu zaplatit zápisné poplatky ve švýcarských francích přímo Mezinárodnímu úřadu.

Po zápisu ochranné známky do mezinárodního rejstříku oznamuje Mezinárodní úřad zápis ochranné známky všem smluvním státům, do nichž je mezinárodní známka přihlašována k ochraně. Smluvní státy mohou do jednoho roku od data oznámení mezinárodního zápisu odmítnout ochranu mezinárodní ochranné známce přihlášené do těchto států, odporuje-li jejich vnitrostátním předpisům. Smluvní státy Protokolu mohou na základě svého prohlášení tuto lhůtu prodloužit na osmnáct měsíců, a opírá-li se odmítnutí o námitku podanou oprávněnou osobou, může být po předchozím upozornění odmítnutí sděleno i po této lhůtě. Je-li však vyznačený stát členem obou mezinárodních smluv (Protokolu i Madridské dohody), může mezinárodní ochranné známce odmítnout na svém území ochranu pouze ve lhůtě jednoho roku od data oznámení mezinárodního zápisu, nikoliv v prodloužené lhůtě osmnácti měsíců.

Doba platnosti mezinárodní ochranné známky je deset let a může být obnovována vždy na dalších deset let.

Mezinárodní zápis ochranné známky je po dobu pěti let závislý na existenci zápisu téže ochranné známky v České republice.

Formou mezinárodního zápisu lze přihlásit ochrannou známku rovněž pro Evropskou unii jako celek tím, že přihlašovatel v žádosti o mezinárodní zápis vyznačí Evropskou unii. O ochraně známky na území Evropské unie rozhoduje Úřad Evropské unie pro duševní vlastnictví (EUIPO).

Třetí možností je přihláška ochranné známky Evropské unie zahrnující celé území Evropské unie jako celek, kterou lze podat přímo u Úřadu Evropské unie pro duševní vlastnictví (EUIPO).

Zdroje bližších informací:

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 296/1991 Sb. o Smlouvě o patentové spolupráci a o Prováděcím předpisu k ní, ve znění pozdějších změn;

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 248/1996 Sb., o přístupu České republiky k Protokolu k Madridské dohodě o mezinárodním zápisu ochranných známek

Haagská dohoda o mezinárodním přihlašování průmyslových vzorů a modelů;

Nařízení Rady (ES) č. 6/2002 ze dne 12. prosince 2001 o (průmyslových) vzorech Společenství;

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1001 ze dne 14. června 2017 o ochranné známce Evropské unie;

Úmluva o udělování evropských patentů;

www.upv.gov.cz;

<https://www.epo.org/index.html>;

<https://euipo.europa.eu>.

14. Které nositele práv a jaké předměty ochrany chrání autorský zákon?

Subjekty chráněnými autorským zákonem jsou v první řadě:

- autoři
- výkonní umělci
- výrobci zvukových a zvukově obrazových záznamů
- vysílatelé
- nakladatelé
- pořizovatelé databází
- zveřejnitelné dosud nezveřejněných autorských děl, k nimž již uplynula doba trvání ochrany majetkových práv
- vydavatelé tiskových publikací.

Kromě toho chrání, resp. poskytuje nástroje ochrany, autorský zákon také další subjekty, zejména nabyvatele výhradních licencí, zaměstnavatele (v souvislosti s výkonem práv k zaměstnaneckým dílům) a kolektivní správce práv.

Předměty ochrany chráněnými autorským zákonem jsou (v členění podle příslušných subjektů ochrany):

- autorská díla
- umělecké výkony
- zvukové a zvukově obrazové záznamy
- rozhlasové a televizní vysílání
- díla vydaná nakladatelem (typicky knihy, periodický tisk)
- databáze (ať už chráněné jako autorská díla, tak i databáze chráněné pouze zvláštním právem pořizovatele databáze)
- tiskové publikace (sborníky tvořené literárními díly novinářské povahy – noviny, časopisy, týdeníky, měsíčníky).

Autorskými díly jsou díla literární a jiná díla umělecká a díla vědecká, která jsou jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a jsou vyjádřena v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen "dílo"). Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.

Za dílo se považuje též počítačový program, fotografie a výtvar vyjádřený postupem podobným fotografii, které jsou původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvořem. Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádaním obsahu autorovým vlastním duševním výtvořem a jejíž součástí jsou systematicky nebo metodicky uspořádané a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným. Jiná kritéria pro stanovení způsobilosti počítačového programu a databáze k ochraně se neuplatňují.

Sborník, jako je časopis, encyklopedie, antologie, pásmo, výstava nebo jiný soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, který způsobem výběru nebo uspořádaním obsahu splňuje podmínky pro vznik autorskoprávní ochrany, je dílem souborným.

Právo autorské se vztahuje na dílo dokončené, jeho jednotlivé vývojové fáze a části, včetně názvu a jmen postav, pokud splňují podmínky jedinečnosti nebo původnosti (v případě počítačových programů, fotografií a databází).

Předmětem práva autorského je také dílo vzniklé tvůřčím zpracováním díla jiného, včetně překladu díla do jiného jazyka. Tím není dotčeno právo autora zpracovaného nebo přeloženého díla.

Autorský zákon zároveň stanoví demonstrativním výčtem, co předmětem autorskoprávní ochrany není. Jedná se zejména o námět díla sám o sobě, denní zprávu nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenku, postup, princip, metodu, objev, vědeckou teorii, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě. Uměleckými výkony výkonných umělců jsou výkon herce, zpěváka, hudebníka, tanečníka, dirigenta, sbormistra, režiséra nebo jiné osoby, která hraje, zpívá, recituje, předvádí nebo jinak provádí umělecké dílo a výtvořy tradiční lidové kultury. Za umělecký výkon se považuje též výkon artisty, aniž jím provádí umělecké dílo.

Zvukovým záznamem je výlučně sluchem vnímatelný záznam zvuků výkonu výkonného umělce či jiných zvuků, nebo jejich vyjádření.

Zvukově obrazovým záznamem je záznam audiovizuálního díla nebo záznam jiné řady zaznamenaných, spolu souvisejících obrazů vyvolávajících dojem pohybu, ať již doprovázených zvukem, či nikoli, vnímatelných zrakem, a jsou-li doprovázeny zvukem, vnímatelných i sluchem.

Vysíláním se rozumí výsledek šíření zvuků nebo obrazů a zvuků nebo jejich vyjádření rozhlasem nebo televizí pro příjem veřejností.

Databází se pro účely autorského zákona rozumí soubor nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na formu jejich vyjádření.

Tiskovou publikací se pro účely autorského zákona rozumí sborník tvořený převážně literárními díly novinářské povahy, který může rovněž obsahovat jiná díla a jiné předměty ochrany a který představuje jednotlivou položku v rámci periodicky zveřejňované nebo pravidelně aktualizované publikace pod tímž názvem, jako jsou noviny nebo časopis, obsahuje

informace z oblasti zpravodajství nebo jiných oblastí a byl zveřejněn vydavatelem, na jeho redakční odpovědnost a pod jeho kontrolou.

Zdroje bližších informací:

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

15. Jaká práva upravuje autorský zákon, jak je lze charakterizovat a jaká je doba trvání jejich ochrany?

Autorský zákon upravuje práva osobnostní a majetková.

Osobnostní práva jsou práva spojená výlučně s fyzickou osobou autora (obdobně také výkonného umělce), jsou nepřevoditelná (autor a výkonný umělec je nemůže prodat ani darovat jinému subjektu) a nelze se jich vzdát. Osobnostními právy jsou právo osobovat si autorství, právo rozhodnout o zveřejnění díla/výkonu a právo na ochranu proti zásahům do díla/výkonu. Jsou to výlučná práva, tj. působí vůči každému, všichni jsou povinni osobnostní práva autora a výkonného umělce respektovat. V některých případech stanovených autorským zákonem jsou osobnostní práva určitým způsobem omezena, např. v případě zaměstnaneckých děl. Osobnostní práva trvají po dobu života autora a výkonného umělce a zanikají jejich smrtí. Po zániku osobnostních práv se mohou osoby uvedené v autorském zákoně domáhat tzv. postmortální ochrany.

Majetkovými právy upravenými autorským zákonem jsou práva na ekonomické využití předmětů ochrany. Jde jednak o práva na různé druhy užití autorských děl a jiných předmětů ochrany (právo na rozmnožování a na různé druhy zpřístupňování předmětů ochrany veřejnosti, ať už v hmotné nebo nehmotné podobě), jednak o tzv. jiná majetková práva spočívající pouze v právu na odměnu, vybíranou příslušným kolektivním správcem. Majetková práva vykonává autor nebo jiný nositel práv buď sám (např. zpřístupní dílo na internetu, vydá dílo vlastním nákladem apod.) nebo poskytne jiné osobě licenci k užití díla. Práva na odměnu (např. na odměnu za kopírování jeho děl jinými osobami pro jejich osobní potřebu nebo za půjčování jeho děl v knihovnách) vykonává nositel práv tak, že se přihlásí u příslušného kolektivního správce a nahlásí mu své předměty ochrany. Kolektivní správce pak nositeli práv vyplácí odměny, které pro něho vybral od osob povinných takové odměny platit.

Práva na užití díla nebo jiného předmětu ochrany se rozdělují na dvě skupiny – na práva na užití v hmotné podobě a na užití v nehmotné podobě. Definice některých způsobů užití jsou uvedeny v autorském zákoně. Typickými způsoby užití díla v hmotné podobě jsou rozmnožování (zhotovení rozmnoženiny/kopie/reprodukce díla na papír nebo jiný podklad – sklo, keramika, textil, plast, kámen, modurit atd.) a rozšiřování originálů nebo hmotných rozmnoženin díla (prodejem nebo darováním). Dalšími častými způsoby jsou půjčování originálů nebo hmotných rozmnoženin děl (typicky půjčování autorských děl v knihovnách) a vystavování originálů nebo hmotných rozmnoženin děl (na výstavách, billboardech, dopravních prostředcích, nástěnkách na veřejně přístupných místech, na budovách, na veřejných prostranstvích – v parcích, na náměstích, v ulicích, nebo na veřejně přístupných místech – v prostorách úřadů, knihoven, muzeí a galerií apod.). Typickými způsoby užití díla v nehmotné podobě jsou živé provozování (koncerty, divadelní představení), provozování ze záznamu (hudba ze zvukových záznamů, např. na diskotékách, v restauracích, v obchodech, ve fitness klubech, na sportovních a kulturních akcích), vysílání rozhlasem nebo televizí a v poslední době zejména jakékoli zpřístupňování děl, záznamů apod. prostřednictvím internetu (internetové stránky, tzv. platformy pro sdílení obsahu online, různé tzv. sociální sítě apod.).

Autorský zákon pamatuje i na to, že v praxi lze užít autorské dílo i jinými způsoby, než jsou ty autorským zákonem definované nebo jinak uvedené. Takovými jinými způsoby se rozumí např. překlad díla do jiného jazyka, zpracování díla (např. zpracování literárního díla formou filmové adaptace, zjednodušení nebo zkrácení textu, zhudebnění literárního díla apod.) nebo zařazení díla nebo jeho části do díla souborného.

Majetková práva jsou, stejně jako práva osobnostní, právy výlučnými, tj. působí vůči každému.

Doba trvání ochrany majetkových práv je stanovena rozdílně pro různé nositele práv chráněné autorským zákonem. Např. majetková práva autora jsou zpravidla chráněna po dobu jeho života a 70 let po jeho smrti, nejde-li o některý ze zvláštních případů upravených autorským zákonem (např. u děl audiovizuálních nebo anonymních), majetková práva výkonných umělců trvají zpravidla 50 let, nejde-li o výkon zaznamenaný na zvukový záznam. Nejkratší doba trvání ochrany je stanovena pro vydavatele tiskové publikace, jejichž práva majetkové povahy trvají pouze 2 roky od zveřejnění tiskové publikace.

Doba trvání ochrany se počítá vždy od 1. ledna roku následujícího po roce, v němž nastala rozhodná událost (např. kdy zemřel autor nebo kdy byl vydán zvukový záznam apod.)

Autorský zákon stanoví pro některé specifické případy výjimky a omezení práv. V daných případech a při splnění zákonem stanovených podmínek lze předměty ochrany užít bez souhlasu nositelů práv a zpravidla (nikoli však vždy) i bez placení odměny. (Více viz k otázce č. 17.)

Zdroje bližších informací:

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

16. Co je to licenční smlouva, kde je upravena a jaké jsou její podstatné náležitosti?

Pojem „licenční smlouva“ označuje typ smlouvy, uzavírané mezi autorem (majitelem, vlastníkem nebo jiným nositelem práv – např. dědicem (autorských) práv, výkonným umělcem, výrobcem zvukového záznamu a dalšími nositeli práv duševního vlastnictví) – tzv. poskytovatelem, a zájemcem o užití autorského díla (nebo jiného duševního vlastnictví) – tzv. nabyvatelem. Licenční smlouvou uděluje nositel práv jinému subjektu (uživateli) oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví (licenci) ve sjednaném, omezeném nebo neomezeném, rozsahu a nabyvatel se zavazuje, není-li ujednáno jinak, poskytnout poskytovateli odměnu. Pojem „licence“ kromě poskytnutého svolení označuje i samotný závazek mezi poskytovatelem a nabyvatelem, který na základě licenční smlouvy vzniká.

Od 1. ledna 2014 je právní úprava licencí (licenčních smluv) obsažena v občanském zákoníku v § 2358 a násl.

Podstatnými náležitostmi smlouvy jsou proto licence (svolení k užití určitým způsobem, v určitém rozsahu) a odměna (popř. výslovně sjednaná bezúplatnost).

Licenční smlouvy lze rozlišovat podle různých kritérií – například podle toho, zda se licence poskytuje pouze jedné konkrétní osobě, jako tzv. výhradní licence, nebo jako tzv. nevýhradní licence (umožňující poskytnout licenci ve stejném rozsahu více osobám a možnost užití díla, resp. jiného duševního vlastnictví, způsobem vymezeným v takové nevýhradní licenci i nositelem práv samotným), omezenou (časem, prostorem, způsoby užití apod.) nebo neomezenou (ke všem známým způsobům užití, na celou dobu ochrany, pro celý svět), popř. v různých kombinacích – např. jen k určitému způsobu užití, ale časově a územně neomezenou apod.).

Pokud jde o formu licenční smlouvy (ústní, písemnou nebo konkludentně uzavřenou) stanoví občanský zákoník povinnost písemné formy licenční smlouvy pouze pro licence výhradní a (zejména vzniká-li ochrana duševního vlastnictví formálně) pro licence zapisované do veřejného seznamu (např. rejstříku ochranných známek).

V praxi nejsou výjimkou smlouvy smíšené, tj. obsahující více typů smluvních ujednání (např. smlouva o dílo a smlouva licenční).

Licence (licenční smlouvy) nelze zaměňovat s tzv. zákonnými licencemi, tj. výjimkami z výlučných práv upravenými v autorském zákoně. Zákonné licence jsou svou podstatou nikoli smluvním ujednáním (smlouvou), ale zákonným omezením výlučných autorských práv (více viz k otázce č. 17).

Zdroje bližších informací:

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů;

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů (v rozsahu ustanovení §§ 2358–2389)

Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů;

Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů;

Zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, ve znění pozdějších předpisů.

17. Jaké výjimky a omezení práv chráněných autorským zákonem upravuje autorský zákon? Kdy se mohou uplatnit?

Výjimky nebo omezení autorských práv stanovené autorským zákonem (a výjimečně také jiným zákonem, např. zákonem o vysokých školách) umožňují v určitých případech a za stanovených podmínek užít předměty ochrany bez souhlasu nositele práv a ve většině případů i bez placení odměny. V některých případech zákonných licencí stanoví autorský zákon nárok nositelů práv na odměnu (kompenzaci).

Příkladem zákonné licence je např. citace, knihovní licence, úřední a zpravodajská licence, licence pro osoby se zdravotním postižením, licence pro užití při vyučování a pro digitální výuku, licence pro karikaturu, parodii nebo pastiš ad.

Při aplikaci zákonných licencí je nutno vždy respektovat základní výkladové pravidlo vztahující se na všechny zákonné licence, a to tzv. třístupňový (někdy nazývaný tříkrokový) test, převzatý do autorského zákona z mezinárodních smluv a z práva EU. Podle tohoto výkladového pravidla platí, že k užití předmětu ochrany bez souhlasu nositele práv může dojít pouze v případech a za podmínek stanovených zákonem (např. včetně podmínky zaplacení odměny kolektivnímu správci) a pouze v případě, že užití podle takové zákonné licence není v rozporu s běžným způsobem užití díla a ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora (popř. jiného nositele práv). Jinými slovy, každá konkrétní zákonná licence musí být vykládána restriktivně tak, aby nebylo zasahováno do obvyklých komerčních způsobů distribuce nebo jiného obvyklého užití autorských děl a jiných předmětů ochrany a aby nebyla působena neospravedlnitelná újma oprávněným zájmům nositele práv.

Zdroje bližších informací:

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

18. Co je to kolektivní správa práv, kdo ji vykonává, jaké druhy kolektivní správy rozlišujeme a jaké pravomoci má Ministerstvo kultury v oblasti kolektivní správy?

Kolektivní správa práv (autorských a obdobně i některých práv souvisejících s právem autorským) je vedle tzv. individuální správy (individuálního výkonu práv – kdy licence poskytuje přímo nositel práv, popř. jeho zástupce, např. agentura) dalším, ze statistického hlediska nejrozšířenějším, způsobem výkonu práv. Je tradičně zaváděna v oblastech, kde je individuální výkon práv buď nemožný zcela, nebo jen s velkými praktickými obtížemi.

Příkladem práv spravovaných kolektivně jsou tzv. náhradní odměny příslušející autorům a jiným nositelům práv v souvislosti s rozmnožováním jejich děl pro osobní potřebu (jsou zahrnuty např. v cenách nenahraných nosičů – DVD, flash disků, tiskáren apod.). V takových případech je zákonem zavedena tzv. povinná kolektivní správa, kdy autory a další nositele práv zastupuje v daném případě vždy kolektivní správce. Podobně je to např. v případě odměn za půjčování v knihovnách.

Kolektivní správu práv může vykonávat pouze právnická osoba, která získala oprávnění k výkonu kolektivní správy práv, a to za podmínek stanovených autorským zákonem. V České republice působí (k 1. lednu 2025) šest kolektivních správců práv. S ohledem na tzv. zákonný monopol v kolektivní správě práv zastupuje jednotlivé skupiny nositelů práv při výkonu konkrétních práv vždy jen jeden kolektivní správce.

Rozlišují se tři druhy kolektivní správy práv:

- povinná kolektivní správa práv, kdy kolektivní správce zastupuje na základě oprávnění ze zákona všechny, v oprávnění stanovené, nositele práv při výkonu konkrétních, v oprávnění stanovených, práv;
- rozšířená kolektivní správa práv, kdy kolektivní správce zastupuje na základě oprávnění ze zákona všechny, v oprávnění stanovené, nositele práv při výkonu konkrétních, v oprávnění stanovených, práv, s výjimkou těch, kteří provedou tzv. opt-out (vyloučí účinky hromadných smluv uzavíraných kolektivním správcem za zastupované nositele práv);
- tzv. dobrovolná kolektivní správa, která není výslovně upravena v autorském zákoně, ale kolektivní správce ji může vykonávat, získal-li k jejímu výkonu oprávnění. V případě dobrovolné kolektivní správy zastupuje kolektivní správce při výkonu práv, stanovených v oprávnění, pouze ty nositele práv, s nimiž uzavřel smlouvu o zastoupení při výkonu takových práv (v případě povinné a rozšířené kolektivní správy není nutno uzavírat s kolektivním správcem smlouvu o zastoupení, postačuje přihlášení se k evidenci u příslušného kolektivního správce).

Ministerstvo kultury uděluje oprávnění k výkonu kolektivní správy práv a vykonává dohled nad výkonem kolektivní správy a dodržováním povinností kolektivních správců stanovených autorským zákonem. V případě porušení povinnosti kolektivního správce může Ministerstvo kultury stanovit povinnost k nápravě nebo udělit sankci (pokutu, v krajním případě odejmout oprávnění). V rámci procesu sjednávání sazebníků uděluje Ministerstvo kultury předchozí souhlas s návrhem zvýšení sazby odměny vybírané kolektivním správcem v případech, kdy kolektivní správce navrhuje zvýšení sazby o více než míru inflace v roce předcházejícím roku,

pro nějž má platit nová výše sazby odměny. Ministerstvo kultury rovněž vede seznam prostředníků, kterých využívají kolektivní správci práv, nositelé práv a uživatelé nebo jejich sdružení při sjednávání kolektivních a hromadných smluv, sjednávání sazebníků odměn vybíraných kolektivními správci nebo při řešení sporů vzniklých při výkonu kolektivní správy práv.

Zdroje bližších informací:

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

19. Které jsou nejdůležitější mezinárodní, unijní a vnitrostátní právní předpisy upravující autorské právo? Jaké jsou nejdůležitější mezinárodní organizace zabývající se autorským právem?

Nejdůležitějšími mezinárodními autorskoprávními smlouvami a úmluvami jsou:

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 8. 9. 1886 (Pařížská revize 1971); ČR od 1. 1. 1993 (dříve Československo od 22. 2. 1921)

Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních organizací, uzavřená v Římě 26. 10. 1961; ČR od 1. 1. 1993 (dříve Československo od 14. 8. 1964)

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, sjednaná v rámci Dohody o zřízení Světové obchodní organizace dne 15. dubna 1994 v Marrakéši; ČR od r. 1995.

Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) o právu autorském (Ženeva 1996). Smlouva vstoupila v platnost dne 6. března 2002.

Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech (Ženeva 1996). Smlouva vstoupila v platnost dne 20. května 2002.

Nejdůležitějšími unijními autorskoprávními předpisy jsou směrnice a nařízení EU, upravující jednotlivé oblasti a aspekty autorského práva, a dále s nimi související judikatura Soudního dvora EU. K nejvýznamnějším autorskoprávním směrnícím a nařízením patří zejména:

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti;

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES o vymáhání práv duševního vlastnictví;

Směrnice EP a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem (kodifikované znění směrnice 92/100/EHS);

Směrnice EP a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů (kodifikované znění směrnice 91/520/EHS);

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu;

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/789 ze dne 17. dubna 2019, kterou se stanovují pravidla pro výkon autorského práva a práv s ním souvisejících, jež se použijí na některá online vysílání vysílacích organizací a převzatá vysílání televizních a rozhlasových programů, a kterou se mění směrnice Rady 93/83/EHS

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES.

Nejdůležitějšími vnitrostátními předpisy upravujícími autorské právo jsou:

autorský zákon č. 121/2000 Sb., ve znění pozdějších právních předpisů;

občanský zákoník č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů;

vyhláška č. 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn;

trestní zákoník č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Nejdůležitější mezinárodní organizací zabývající se autorským právem je Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO – World Intellectual Property Organization, www.wipo.int), spravující výše uvedené nejvýznamnější mezinárodní autorskoprávní smlouvy a úmluvy. Autorským právem se dále zabývá částečně také UNESCO a Rada Evropy.

<i>Zdroje bližších informací: viz odpověď na otázku</i>
----

20. Jaké nároky přiznává autorský zákon nositelům práv v případě ohrožení práv chráněných autorským zákonem? Jaké jsou další prostředky ochrany práv chráněných autorským zákonem?

V případě, že jsou práva chráněná autorským zákonem ohrožena (nebo již je do nich zasaženo), např. užitím autorského díla bez souhlasu autora nebo nad rámec některé ze zákonných licencí (např. nesprávným citováním, přisvojováním si cizího díla – plagiátorství, zpřístupněním díla na internetu bez souhlasu autora apod.), přiznává autorský zákon nositelům práv různé prostředky (nároky) ochrany, zejm. právo domáhat se

- určení autorství;
- zákazu ohrožení nebo porušení autorského práva (např. zákazem distribuce neoprávněně vydaného díla, zákazem zpřístupňování na internetu apod.);
- náhrady škody a vydání bezdůvodného obohacení (a to ve výši dvojnásobku obvyklé licenční odměny);
- omluvy nebo finančního zadostiučinění v případě způsobení nemajetkové újmy (např. v případě poškození dobré pověsti apod.);
- zákazu poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva chráněného autorským zákonem (např. v případě neoprávněného sdělování díla veřejnosti poskytovatelem služby pro sdílení obsahu online – např. tzv. úložiště, nebo platformy typu YouTube či Facebook, apod.);
- sdělení údajů o způsobu a rozsahu neoprávněného užití (o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, o její ceně, o ceně služby, která s neoprávněným užitím díla souvisí, a o osobách, které se neoprávněného užití díla účastní);
- odstranění následků zásahu do práva (stažením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky z obchodování nebo jiného užití, zničením nebo odstraněním materiálů a nástrojů použitých výlučně nebo převážně k výrobě neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobky nebo součástky).

Ochrana práv je především věcí nositele práv samotného. Na něm záleží, zda se rozhodne svá práva vymáhat a jakým způsobem, tj. zda soudní nebo mimosoudní cestou (např. dohodou). V některých případech se ochrany práv může domáhat za nositele práv jiná osoba. Bývá to často kolektivní správce, v případech, kdy jsou porušena práva kolektivním správcem spravovaná (vykonávaná), nebo nabyvatel výhradní licence (např. nakladatel) nebo zaměstnavatel vykonávající práva k zaměstnaneckému dílu.

Výše uvedené nároky patří mezi tzv. občanskoprávní nástroje ochrany (vymáhání) práv. Kromě toho jsou autorská práva chráněna i předpisy správního práva (přestupky upravené autorským zákonem a přestupky upravené správními předpisy, např. zákonem o ochraně spotřebitele nebo celními předpisy) a trestním právem (trestný čin porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi a trestný čin padělání a napodobení díla výtvarného umění dle trestního zákoníku). Použití těchto nástrojů ochrany připadá v úvahu

v případě závažných porušení nebo ohrožení autorských práv. Jejich uplatnění nezávisí na vůli nebo přání autora, byť ten, a obdobně tak kdokoli jiný, může dát k jejich uplatnění příslušným orgánům (správním orgánům nebo orgánům činným v trestním řízení) podnět.

V případech porušení nebo ohrožení práv chráněných autorským zákonem dochází někdy k souběhu ochrany, resp. souběhu porušení více právních předpisů. Častým je souběh s ochranou proti nekalé soutěži nebo s ochranou osobnosti. V takových případech může nositel práv využít také nástroje ochrany upravené pro případy zásahů nebo ohrožení takových (dalších) práv.

Zdroje bližších informací:

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.